

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TUSSENRAPPORTAGE VVE IN DE G37

MONITOR KWALITEIT VAN VOOR- EN VROEGSCHOOLSE
EDUCATIE IN DE 37 GROTE STEDEN IN 2013 EN 2014

september 2014

Voorwoord

Tussen 2007 en 2012 heeft de Inspectie van het Onderwijs een bestandsopname uitgevoerd, waarbij zij de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie (vve) heeft onderzocht. Daarna is het signaalgestuurd toezicht op vve in werking getreden.

In 2012 hebben het Rijk en de 37 grote steden (G37) afspraken gemaakt om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk kinderen met een taalachterstand gebruik kunnen maken van hoogwaardige onderwijsvoorzieningen. Daarbij is afgesproken dat de Inspectie van het Onderwijs in 2013 en 2015 een monitor uitvoert om het gemeentelijke vve-beleid en de kwaliteit van vve op de voorscholen (peuterspeelzalen en kinderdagverblijven die vve aanbieden) en vroegscholen (groep 1 en 2 van basisscholen) in beeld te brengen.

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van de vve-monitor die de Inspectie van het Onderwijs in 2013 en 2014 uitvoerde.

Goede vve is van groot belang. Iedereen die in het onderwijs werkt, weet dat achterstanden zo vroeg mogelijk moeten worden aangepakt. Het verbeteren van vve vergroot kansen van kinderen. Vanuit die motivatie werkt ook de inspectie graag aan het verhogen van de kwaliteit van vve.

Het is verheugend dat er vooruitgang is te melden. Er is tegelijkertijd nog veel winst te boeken. De verschillen tussen gemeenten en locaties zijn soms groot. Er is hierbij volop gelegenheid voor gemeenten en locaties om van elkaar te leren. Bij ieder kwaliteitsaspect zijn er collega's die een voorbeeld zijn. Deze sector kent veel voorlopers. De komende periode verwacht de inspectie dan ook een verdere inzet op kwaliteitsverbetering. Essentiële aspecten als kwaliteitszorg en ouderbetrokkenheid verdienen hierbij alle aandacht.

De hoofdinspecteur primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs,

dr. Arnold Jonk
september 2014

Inhoud

Samenvatting

1	Inleiding 9
1.1	Aanleiding 9
1.2	Terugblik op de bestandsopname 9
1.3	Bestuursafspraken OCW-G37 en vve-monitor in 2013/2014 10
1.4	Leeswijzer 11
2	Kwaliteit van vve op gemeentelijk niveau in de G37 12
2.1	Werkwijze monitor 2013/2014 op gemeentelijk niveau 12
2.2	Vve-condities 12
2.3	Vve-beleidscontext 12
2.4	Conclusies 27
3	Kwaliteit van vve op de voor- en vroegscholen in de G37 29
3.1	Werkwijze monitor 2013/2014 op locatieniveau 29
3.2	Conditie 31
3.3	Ouders 33
3.4	Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma 35
3.5	Kwaliteit van de educatie: pedagogisch handelen 37
3.6	Kwaliteit van de educatie: educatief handelen 38
3.7	Ontwikkeling, begeleiding en zorg 40
3.8	Externe zorg 42
3.9	Kwaliteitszorg 43
3.10	Doorgaande lijn 45
3.11	Resultaten van vve 46
3.12	Conclusies 47
4	Conclusies 49
4.1	Gemeenten 49
4.2	Locaties 50
4.3	Nabeschouwing 51

Bijlage I - Overzicht gemeentelijke oordelen per G37 53

Bijlage II - Overzicht correlaties 55

Samenvatting

De kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie (vve) in de 37 grote gemeenten van Nederland (G37)¹ is verbeterd sinds de bestandsopname (nulmeting) die tussen 2007 en 2012 is gedaan. Gemeenten hebben goede afspraken gemaakt over de doelgroepdefinitie en over de doorgaande lijn. Vve-locaties werken aan het ontwikkelen van ouderbeleid en kwaliteitszorg. Deze monitor laat zien dat de kwaliteit van vve zowel op gemeentelijk niveau als op locatieniveau vooruit is gegaan. Een aantal gemeenten en/of locaties doet het zo goed dat ze als voorbeeld voor anderen kunnen dienen. Tegelijkertijd zijn er nog veel gemeenten en locaties die op een aantal punten tekortschieten in de gewenste kwaliteit van vve. De verbeterpunten die in de bestandsopname zijn geconstateerd zijn onverkort geldig.

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van de monitor van de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie in de G37 in 2013 en 2014.

Achtergrond

Voor- en vroegschoolse educatie is bedoeld voor peuters en kleuters met een (risico op een) achterstand in hun ontwikkeling vanwege het lage opleidingsniveau van hun ouders (of anderszins). Vanuit de bekostigingssystematiek zijn dat de kinderen die (later) op de basisschool een zogenaamd 'leerlinggewicht' krijgen op grond van het opleidingsniveau van hun ouders. Gemeenten hebben zelf de vrijheid om te bepalen welke kinderen doelgroepkinderen zijn. In dit rapport worden de kinderen die door de gemeenten als doelgroepkind worden beschouwd, aangeduid met de term doelgroepkinderen.

Voorscholen zijn peuterspeelzalen of kinderdagverblijven waarvan de gemeente de voorschoolse educatie aan de doelgroepkinderen bekostigt. Deze worden in dit rapport aangeduid met vve-peuterspeelzalen en vve-kinderdagverblijven. Vroegscholen zijn de groepen 1 en 2 van basisscholen met relatief veel doelgroepkinderen.

In 2012 hebben de G37 bestuursafspraken gemaakt met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) over vve. De minister en de G37 hebben in de bestuursafspraken vastgelegd welke doelen zij in 2013 en 2015 nastreven voor zomerscholen, schakelklassen en vve. Om de bestuursafspraken te kunnen realiseren hebben de G37 in 2012 70 miljoen euro ontvangen en vanaf 2013 wordt 95 miljoen euro per jaar onder de G37 verdeeld. Per G37 zijn stadsspecifieke afspraken gemaakt. Deze afspraken zijn gebaseerd op de uitkomsten van de vve-bestandsopname die door de Inspectie van het Onderwijs van 2007-2012 is uitgevoerd². De inspectie monitort in 2013/2014 en 2015-2016 de kwaliteit van vve in de G37. Het ministerie van OCW bekijkt of de doelen uit de bestuursafspraken worden gerealiseerd. De inspectie doet daarover geen uitspraken. Bij de middelgrote en kleine gemeenten voert de inspectie signaalgestuurd toezicht uit. De resultaten daarvan beschrijft de inspectie in haar jaarlijkse onderwijsverslag.

1 De G37 bestaan uit de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht) en de 33 grote(re) gemeenten (Eindhoven, Tilburg, Enschede, Dordrecht, Arnhem, Schiedam, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Almere, Zaanstad, Breda, Helmond, Nijmegen, Amersfoort, Leiden, Venlo, Almelo, Ede, Apeldoorn, Deventer, Maastricht, Groningen, Lelystad, Heerlen, Delft, Emmen, Alkmaar, Zoetermeer, Sittard-Geleen, Zwolle, Leeuwarden, Hengelo en Haarlemmermeer).

2 Inspectie van het Onderwijs (2013), *Extra aandacht nodig voor achterstanden bij het jonge kind*.

Werkwijze monitor 2013/2014

Ter voorbereiding op de monitor hebben alle G37 een digitale vragenlijst ingevuld. De inspectie heeft de antwoorden op deze vragenlijst geverifieerd aan de hand van de aangeleverde beleidsdocumenten en in een gesprek met de betrokkenen van de gemeente. De inspectie heeft van iedere gemeente het vve-beleid beschreven.

Vervolgens heeft de inspectie bij alle vve-locaties in de G37 (2.454) een digitale vragenlijst uitgezet. 2.285 locaties (93 procent) hebben deze vragenlijst ingevuld en teruggestuurd; 1.387 voorscholen en 898 vroegscholen. De antwoorden op de vragen uit de lijsten zijn, indien mogelijk, conform de werkinstructie van de inspectie vertaald naar een waardering van een indicator. Het gaat daarbij dus niet om oordelen van de inspecteurs, maar om hoe de locatie de kwaliteit zelf inschat. De vve-locaties die een vragenlijst hebben ingevuld, hebben vanaf mei 2014 een zelfrapportage ontvangen. Dat is een rapport waarin hun antwoorden op de vragenlijst zijn uitgewerkt in waarden, toegekend aan de verschillende indicatoren van de inspectie.

Ter verificatie van de vragenlijst heeft de inspectie 18 procent van de vve-locaties bezocht; 246 voorscholen en 193 vroegscholen. Bij de keuze van de te bezoeken locaties nam de inspectie het percentage doelgroepkinderen als uitgangspunt. Dat betekent dat vooral locaties met veel doelgroepkinderen zijn geselecteerd. Als dat mogelijk was, bezocht de inspectie een samenwerkende voor- en een vroegschool.

De inspectie heeft tijdens de monitor hetzelfde waarderingskader gehanteerd als tijdens de bestandsopname. De indicatoren en de criteria zijn daarbij gelijk gebleven, maar op onderdelen geherformuleerd. De aanpassingen zijn ten eerste gedaan naar aanleiding van de ervaringen met de bestandsopname en ten tweede vanwege verandering van eisen zoals gesteld in de bestuursafspraken. Aan sommige indicatoren zijn elementen toegevoegd of deze zijn herschreven, waardoor gemeenten of locaties aan meer of andere eisen moeten voldoen. Bij andere indicatoren zijn (onhaalbare) onderdelen juist geschrapt waardoor de eisen versoepeld zijn³.

Resultaten op gemeenteniveau

In bijna alle grote steden is een aantal indicatoren van voldoende niveau. Het gaat om de indicatoren 'doelgroepdefinitie', 'toeleiding', 'doorgaande lijn' en 'vve-coördinatie' (zie par. 2.4.1 en verder). In deze gemeenten hebben de betrokken instanties afspraken gemaakt over welke kinderen in aanmerking komen voor vve, hoe deze kinderen op een vve-peuterspeelzaal of vve-kinderdagverblijf terechtkomen (toeleiding) en hoe de overdracht van de kinderen van de voorschool naar de vroegschool plaatsvindt. Op alle onderzochte aspecten heeft de inspectie gezien dat er gemeenten zijn die een voorbeeld kunnen zijn voor andere gemeenten.

Dit rapport toont aan dat gemeenten een betere kwaliteit van vve realiseren. De verbeteringen zijn nog bescheiden. Daarom gelden de verbeterpunten van de bestandsopname onverkort.

³ De volledige instructie staat op de website van de onderwijsinspectie.

Deze verbeterpunten liggen bij de volgende aspecten en gelden voor een deel van de 37 gemeenten:

- 'Ouders': bij 54 procent van de gemeenten is dit een verbeterpunt, met name de analyse van de ouderpopulatie. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 76 procent;
- 'Interne kwaliteitszorg': bij 46 procent van de gemeenten is dit een verbeterpunt. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 76 procent;
- 'Resultaten': 30 procent van de gemeenten heeft geen afspraken gemaakt met de schoolbesturen. Tijdens de bestandsopname was dit voor 86 procent van de gemeenten een (dringend) verbeterpunt;
- 'Systematische evaluatie en verbetering': 32 procent van de gemeenten evalueert nog in onvoldoende mate het eigen vve-beleid. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 46 procent.

Naast deze verbeterpunten zouden gemeenten ook beter vast moeten stellen hoeveel doelgroepkinderen zij bereiken met vve – en dus ook hoeveel zij er niet bereiken. Het vaststellen van het gerealiseerde bereik blijkt lastig. De G37 hebben gezamenlijk voldoende vve-aanbod (in vve-plaatsen) gerealiseerd, maar nog niet alle G37 zijn in staat om een betrouwbaar beeld te geven van het aantal doelgroepeuters op de voorscholen. Daarnaast hebben niet alle G37 voldoende in beeld welke doelgroepkinderen niet naar een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf met voorschoolse educatie gaan (non-bereik). Het is daardoor nog niet duidelijk hoeveel doelgroepeuters daadwerkelijk vve krijgen. Omdat de gemeenten allemaal een eigen definitie hanteren van hun doelgroepkinderen zijn de gegevens van de 37 grote steden niet goed vergelijkbaar.

Resultaten op locatieniveau

De inspectie heeft alle locaties een vragenlijst gestuurd en bijna 20 procent van de locaties in de G37 bezocht (zie hiervoor onder Werkwijze monitor 2013/2014). Bij de indicatoren waar een vergelijking tussen de vragenlijsten (waarderingen) en de bezoeken (oordelen) mogelijk was, bleken op een aantal indicatoren de beoordelingen van de inspecteurs positiever dan de waarderingen van de locaties zelf. Dat komt vooral omdat de inspecteurs bij de beoordeling van de indicatoren de context van de locatie laten meewegen. Daarnaast zat er regelmatig een langere periode tussen het invullen van de vragenlijst en het inspectiebezoek. De inspecteurs merkten tijdens het bezoek dat het invullen van de vragenlijst een bewustwordingsproces in gang zette bij de houders, schoolbesturen en de beroepskrachten. Overigens komen de verbeterpunten die uit de vragenlijsten naar voren komen, overeen met de verbeterpunten die de inspecteurs op de locaties hebben vastgesteld. De inspecteurs en de locaties zijn het dus eens over de verbeterpunten.

Net zoals op gemeenteniveau zijn vrijwel alle aspecten op locatieniveau verbeterd of gelijk gebleven sinds de bestandsopname. De condities, de kwaliteit van het pedagogisch en educatief handelen en de externe zorg zijn op de meeste locaties voldoende.

Ondanks de kwaliteitsverbetering van vve op de locaties constateert de inspectie in grote lijnen dezelfde verbeterpunten als bij de bestandsopname. Ouderbeleid, planmatigheid van de begeleiding en zorg, kwaliteitszorg en inhoudelijke afstemming van de doorgaande lijn zijn zowel op de voor- als op de vroegscholen vooruitgegaan, maar zijn nog steeds verbeterpunten.

Bij een aantal indicatoren scoren de vroegscholen beter op kwaliteit van vve dan de voorscholen. Relatief meer vroegscholen werken met een doelgerichte planning. De leraren in groep 1 en 2 kunnen het aanbod beter differentiëren, waardoor het aansluit op de (ontwikkelings)verschillen tussen kinderen. Daarnaast is het educatief handelen van de leraren in groep 1 en 2 op de vroegscholen vaker van voldoende niveau dan het educatief handelen van de pedagogisch medewerkers op de voorscholen. Ten slotte krijgen relatief meer vroegscholen een beoordeling 'voldoende' of 'voorbeeld voor anderen' bij het aspect 'Ontwikkeling, begeleiding en zorg'.

Binnen de voorscholen blijken er verwaarloosbaar kleine verschillen te zijn tussen de oordelen bij de vve-peuterspeelzalen en de vve-kinderdagverblijven.

Relatie tussen kwaliteit van het vve-beleid op gemeenteniveau en de kwaliteit van de uitvoering van vve op locatieniveau

Er is een zwak tot matig positief verband tussen de kwaliteit van vve op gemeentelijk en op locatieniveau; hoe hoger het gemiddelde oordeel op gemeenteniveau des te hoger het gemiddelde oordeel op vrijwel alle aspecten op locatieniveau (en vice versa). Daarnaast is er een zwak tot matig positief verband tussen de oordelen op de onderdelen die zowel op gemeentelijk niveau als op locatieniveau worden beoordeeld, zoals het ouderbeleid, de kwaliteitszorg en de doorgaande lijn. Hoe beter de kwaliteit van het vve-beleid van de gemeente, des te beter is de kwaliteit van de uitvoering van vve op de locaties (en vice versa).

Tot slot

Het gemeentelijke vve-beleid en de kwaliteit van vve op de locaties zijn op belangrijke onderdelen verbeterd sinds de bestandsopname en er zijn goede voorbeelden ('best practices') aangetroffen. Er zijn ook aspecten die in meerdere gemeenten verbetering behoeven, maar in andere gemeenten juist voorbeeldig ('voorbeeld voor anderen') zijn. De inspectie is er daarom van overtuigd dat verbeteringen mogelijk zijn; gemeenten én locaties kunnen van elkaar leren, binnen en buiten de G37. Schoolbesturen en houders van peuterspeelzalen en kinderdagverblijven spelen ook een belangrijke rol in het realiseren van de gewenste kwaliteitsverbeteringen van vve. Deze monitor is een tussenmeting. Gezien de in gang gezette ontwikkelingen in de meeste G37 ziet de inspectie de uitkomsten van de monitor in 2015-2016 met vertrouwen tegemoet.

Uit deze monitor blijkt dat de G37 vooruitgang hebben geboekt sinds de bestandsopname. De vraag is hoe de middelgrote en kleine gemeenten zich hebben ontwikkeld. Tijdens de bestandsopname bleek namelijk dat de kwaliteit van vve in de G37 op de meeste aspecten beter was dan in de middelgrote en kleine gemeenten. De inspectie is intussen bij de middelgrote en kleine gemeenten overgeschakeld op het signaalgestuurd toezicht.

In 2014/2015 doet de inspectie onderzoek in 66 middelgrote en kleine gemeenten waar het risico bestaat dat niet of onvoldoende aan de wettelijke eisen wordt voldaan. De inspectie onderzoekt ook of de kwaliteit van vve van locaties mogelijk tekortschiet en rapporteert over de onderzoeksresultaten in het jaarlijkse Onderwijsverslag.

Deze tussenrapportage vve is te downloaden van de website van de inspectie (www.onderwijsinspectie.nl). De gemeentelijke vve-rapporten en de rapporten van de bezochte voor- en vroegscholen staan ook op de website.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 1 augustus 2010 trad de Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (Wet OKE⁴) in werking. In deze wet is opgenomen dat de Inspectie van het Onderwijs toezicht houdt op de voor- en vroegschoolse educatie (vve). Vve is bedoeld voor peuters en kleuters met een (risico op een) achterstand in hun ontwikkeling. Voorscholen zijn peuterspeelzalen of kinderdagverblijven waarvan de gemeente de voorschoolse educatie bekostigt. Vroegscholen zijn de groepen 1 en 2 van basisscholen met relatief veel doelgroepkinderen.

Bij de invoering van de Wet OKE is afgesproken dat de inspectie een bestandsopname zou uitvoeren om de kwaliteit van vve in Nederland vast te stellen. Deze bestandsopname werd eind 2012 afgerond en in augustus 2013 verscheen het rapport 'Extra aandacht nodig voor achterstanden bij het jonge kind'. Het rapport beschrijft de kwaliteit van vve op zowel gemeentelijk (beleids)niveau als op het niveau van de vve-locaties⁵. Hierin zijn ook de uitkomsten meegenomen van de pilot vve in de vier grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht die is uitgevoerd voordat de Wet OKE in werking was getreden.

In de 313 middelgrote en kleine gemeenten is na de bestandsopname het signaalgestuurd toezicht op vve in werking getreden. De inspectie rapporteert hierover jaarlijks in het Onderwijsverslag.

In 2012 hebben de 37 grote gemeenten (G37)⁶ bestuursafspraken gemaakt met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). De resultaten van de bestandsopname vormden hiervoor het uitgangspunt. In de bestuursafspraken hebben de minister en de G37 de doelen vastgelegd die zij nastreven op het terrein van vve, schakelklassen en zomerscholen. Een onderdeel van deze afspraken is dat de Inspectie van het Onderwijs in 2013 en 2015 de kwaliteit van vve in de 37 grote steden monitort. Dit rapport beschrijft de uitkomsten van de monitor vve in de G37 in 2013.

1.2 Terugblik op de bestandsopname

De bestandsopname vve is uitgevoerd in de periode 2007 tot en met 2012. In het eindrapport geeft de inspectie een oordeel over de kwaliteit van vve in alle gemeenten die geld krijgen voor onderwijsachterstandenbeleid (waar vve onder valt). De G33 zijn vanaf 2009 onderzocht en daarna zijn vanaf 2011 in volgorde van grootte van het onderwijsachterstandenbudget ook de middelgrote en kleine gemeenten onderzocht. De G4 zijn in de pilotfase van 2007-2010 onderzocht. Omdat de inspectie is gestart met de bestandsopname in de grote(re) steden is het inmiddels al enige tijd geleden dat de bestandsopname in de G37 werd uitgevoerd.

4 *Kamerstukken II 2007/08, 31322, nr. 24.*

5 Onder vve-locaties worden verstaan voorscholen (vve-peuterspeelzalen en vve-kinderdagverblijven) en vroegscholen (groepen 1 en 2 van basisscholen met relatief veel gewichtskinderen).

6 De G37 bestaan uit de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht) en de 33 grote(re) gemeenten (Eindhoven, Tilburg, Enschede, Dordrecht, Arnhem, Schiedam, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Almere, Zaanstad, Breda, Helmond, Nijmegen, Amersfoort, Leiden, Venlo, Almelo, Ede, Apeldoorn, Deventer, Maastricht, Groningen, Lelystad, Heerlen, Delft, Emmen, Alkmaar, Zoetermeer, Sittard-Geleen, Zwolle, Leeuwarden, Hengelo en Haarlemmermeer).

Tijdens de bestandsopname heeft de inspectie de kwaliteit van vve onderzocht op een groot aantal vve-locaties. De aantallen staan in de onderstaande tabel.

Tabel 1.2 Overzicht van het aantal onderzochte vve-locaties tijdens de bestandsopname

	Vve-peuterspeelzalen	Vve-kinderdagverblijven	Vroegscholen	Totaal aantal onderzochte vve-locaties
Totaal	2.300	600	2.400	5.300
G37	817 (van 2.300)	82 (van 62)	789 (van 2400)	1.688 (van 5.300)

Destijds zijn de meeste locaties in de G37 bezocht. Slechts 3 procent van de vve-locaties in de G37 heeft toen een digitale vragenlijst ingevuld. Dit betrof alleen vve-locaties in de gemeente Haarlemmermeer, waar de inspectie startte met het gebruik van digitale vragenlijsten. In de bestandsopname zijn de vve-locaties in de gemeenten meegenomen die bij de pilot vve⁷ waren betrokken. De bestandsopname is op deze locaties gebruikt om het vve-toezichtkader uit te proberen en te verscherpen.

Uit de bestandsopname kwamen op gemeentelijk niveau de volgende verbeterpunten naar voren:

- Bereik;
- Gericht ouderbeleid;
- Interne kwaliteitszorg van de voor- en vroegscholen;
- Resultaten van vve;
- Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau.

In het rapport van de bestandsopname heeft de inspectie geen onderscheid gemaakt tussen de kwaliteit van vve op de vve-locaties in de G37 en de kwaliteit van vve op de vve-locaties in de middelgrote en kleine gemeenten. Om een vergelijking mogelijk te maken tussen de resultaten uit de bestandsopname vve en de vve-monitor 2013 zijn de gegevens van de vve-locaties van de G37 die tijdens de bestandsopname zijn onderzocht, apart geselecteerd en als nulmeting weergegeven in hoofdstuk 3.

1.3 Bestuursafspraken OCW-G37 en vve-monitor in 2013/2014

De bestuursafspraken tussen het ministerie van OCW en de G37 beslaan de periode 2012-2015. In 2012 ontvingen de G37 voor het realiseren van de bestuursafspraken 70 miljoen euro en vanaf 2013 wordt 95 miljoen euro per jaar onder de G37 verdeeld.

De minister van OCW en de G37 hebben gezamenlijke kwalitatieve en kwantitatieve ambities en streefdoelen geformuleerd om de voor- en vroegschoolse educatie en de ouderbetrokkenheid te verbeteren. Deze gezamenlijke ambities en streefdoelen zijn per stad uitgewerkt aan de hand van de indicatoren van de inspectie. Een van deze doelen is om de kwaliteit van de pedagogisch medewerkers te verhogen. De gemeenten streven ernaar om het taalniveau van de pedagogisch medewerkers te verhogen tot niveau 3F en het aantal hbo'ers op de groep uit te breiden.

In de tweede plaats is opbrengstgericht werken met behulp van een leerlingvolgsysteem een belangrijk streven dat in de bestuursafspraken is

⁷ Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Arnhem.

vastgelegd. De minister heeft daarvoor afspraken met de G37 gemaakt over het hanteren van een kindvolgsysteem, het volgen van de brede ontwikkeling van een kind, evaluatie en begeleiding van de aangeboden begeleiding en zorg, en het evalueren van de kwaliteit en resultaten. In de derde plaats wil de minister het aantal hbo-gekwalificeerde begeleiders in vve verhogen, de ouderbetrokkenheid versterken, het aantal vve-plaatsen uitbreiden en de toeleiding naar een voorschool verbeteren. Ten slotte zijn afspraken gemaakt over de beoogde resultaten van vve, en de uitbreiding van het aantal zomerscholen en schakelklassen.

Voor de uitvoering van de vve-monitor 2013 heeft de inspectie het toezichtkader gebruikt zoals vastgesteld in de Staatscourant⁸ en uitgewerkt in beoordelingscriteria voor de gemeenten en de vve-locaties⁹. De inspectie doet in dit rapport verslag van de kwaliteit van vve in de G37 in 2013, zowel op gemeentelijk niveau als op locatieniveau. De voortgang van de bestuursafspraken is onderwerp van gesprek tussen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de betreffende gemeente. In 2015-2016 voert de inspectie opnieuw een monitor vve uit in de G37.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de kwaliteit van vve op gemeentelijk niveau in 2013 en trekt een vergelijking met de bestandsopname. De cirkeldiagrammen aan het begin van de paragrafen geven een samenvatting van de bevindingen van de inspectie. Hoofdstuk 3 beschrijft de kwaliteit van vve op de voor- en vroegscholen in de G37. In de kaders aan het begin van de paragrafen geeft de inspectie een samenvatting van de belangrijkste bevindingen. In dit hoofdstuk worden ook de verbanden beschreven tussen de kwaliteit van vve op gemeentelijk niveau en locatieniveau. In hoofdstuk 4 staan de eindconclusies.

⁸ Staatscourant, nr. 12632, 13 augustus 2010.

⁹ <http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijs/Voor-+en+vroegschoolse+educatie>.

2 Kwaliteit van vve op gemeentelijk niveau in de G37

2.1 Werkwijze monitor 2013/2014 op gemeentelijk niveau

De Inspectie van het Onderwijs heeft de monitor vve 2013/2014 in de 37 grote steden op een vergelijkbare wijze uitgevoerd als de bestandsopname in de middelgrote en kleine gemeenten in 2011-2012. Allereerst heeft zij de 37 gemeenten gevraagd naar een overzicht van alle vve-locaties in de gemeenten en naar het aantal doelgroepkinderen op deze locaties. Daarna heeft iedere gemeente een digitale vragenlijst ingevuld ter voorbereiding op de monitor. De inspectie heeft deze vragenlijst geverifieerd aan de hand van de aangeleverde beleidsdocumenten en in een gesprek met de betrokkenen van de gemeente. Ten slotte heeft de inspectie van iedere gemeente de kwaliteit van het vve-beleid beschreven. Daarbij heeft zij hetzelfde waarderingskader gehanteerd als tijdens de bestandsopname. De indicatoren en de criteria zijn daarbij gelijk gebleven, maar op onderdelen geherformuleerd naar aanleiding van de ervaringen met de bestandsopname^{1 0}. Aan sommige indicatoren zijn elementen toegevoegd waardoor gemeenten of locaties inmiddels aan meer eisen moeten voldoen. Bij andere indicatoren zijn (onhaalbare) onderdelen juist geschrapt waardoor de eisen versoepeld zijn.

De indicatoren worden beoordeeld met de volgende kwalificaties:

- '4' voorbeeld voor anderen
- '3' voldoende
- '2' wenselijk verbeterpunt
- '1' noodzakelijk verbeterpunt

2.2 Vve-condities

Sinds 2010 is de GGD verplicht jaarlijks van elke voorschool de basiskwaliteit en de kwaliteit van voorschoolse educatie te toetsen. De uitkomsten legt de GGD vast in een rapport. In vrijwel alle G37 zijn alle vve-locaties recent door de GGD beoordeeld. In vier gemeenten heeft de GGD dat in 2013 (nog) niet (overal) gedaan.

Gemeenten leggen in een subsidiekader of subsidiebeschikking de voorwaarden vast waaraan de voorschoolse educatie moet voldoen. In de subsidiebeschikking kan een gemeente ervoor kiezen om aan te geven dat de voorscholen aan de basisvoorwaarden moeten voldoen, zoals aangegeven in het Besluit Basisvoorwaarden Kwaliteit Voorschoolse Educatie. Alle G37 maken gebruik van een subsidiekader of subsidiebeschikking waarin deze voorwaarden zijn opgenomen. Daarnaast hebben acht gemeenten aanvullende voorwaarden opgenomen om de kwaliteit van vve in hun gemeente te vergroten.

2.3 Vve-beleidscontext

In deze paragraaf worden de resultaten uit de monitor beschreven die betrekking hebben op de inhoud van het gemeentelijke vve-beleid. Er wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten van de bestandsopname die in de periode 2007 tot en met 2012 is uitgevoerd (nulmeting). Per indicator wordt aangegeven welke oordelen

^{1 0} De volledige instructie staat op de site van de Onderwijsinspectie.

in welke gemeenten zijn gegeven. In een kadertekst staat steeds een 'voorbeeld voor anderen' uit een van de 37 gemeenten beschreven^{1 1}. De gemeenterapporten staan op de site van de inspectie. Waar nodig zijn inmiddels afspraken gemaakt met gemeenten over de verbeterpunten.

Bij de tabellen in de paragrafen hoort de volgende toelichting:

- Voorbeeld voor anderen: als de score '4' bij een indicator hoger dan 10 procent is. De cel is dan **groen** gearceerd;
- Verbeteringen zijn gewenst:
 - als bij meer dan 35 procent van de gemeenten het oordeel 2 is gegeven, dan is de cel **geel** gearceerd.
 - als de score '2' meer dan 50 procent bedraagt, is de cel **oranje** gearceerd.

In de paragrafen 2.4.1 tot en met 2.4.11 worden de termen 'doelgroepdefinitie', 'bereik', 'toeleiding' enzovoorts toegelicht.

Tabel 2.3a Overzicht van de uitkomsten van de **monitor 2013** op gemeentelijk niveau van de G37

	'1'	'2'	'3'	'4'
1a1 Doelgroepdefinitie			30%	70%
1a2 Bereik	3%	11%	72%	14%
1a3 Toeleiding		3%	67%	30%
1a4 Ouders		54%	30%	16%
1a5 Integraal vve-programma		11%	59%	30%
1a6 Externe zorg		16%	70%	14%
1a7 Interne kwaliteitszorg		46%	46%	8%
1a8 Doorgaande lijn		5%	78%	16%
1a9 Resultaten	16%	14%	62%	8%
1b Gemeentelijke vve-coördinatie		8%	43%	49%
1c Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau		32%	43%	24%

Tabel 2.3b Overzicht van de uitkomsten van de **bestandsopname** (nulmeting) op gemeentelijk niveau van de G37

	'1'	'2'	'3'	'4'
1a1 Doelgroepdefinitie		19%	54%	27%
1a2 Bereik		46%	43%	11%
1a3 Toeleiding		35%	54%	11%
1a4 Ouderbetrokkenheid		76%	22%	3%
1a5 Integraal vve-programma	3%	3%	81%	13%
1a6 Externe zorg		35%	49%	16%
1a7 Interne kwaliteitszorg		76%	22%	3%
1a8 Doorgaande lijn		60%	30%	10%
1a9 Resultaten	22%	64%	14%	
1b Gemeentelijke vve-coördinatie		35%	54%	11%
1c Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau		46%	43%	11%

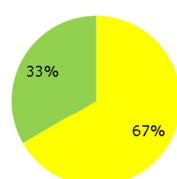
De G37 hebben in 2013 betere scores vergeleken met de bestandsopname. In de meeste gemeenten is de doelgroepdefinitie, toeleiding en doorgaande lijn van

^{1 1} Het volledige overzicht van de oordelen per gemeenten staat in de bijlage I.

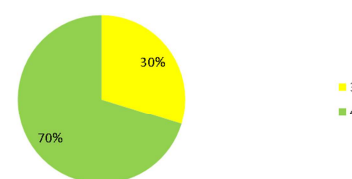
voldoende niveau of 'voorbeeld voor anderen'. Vooral 'doelgroepdefinitie', 'bereik', 'toeleiding', 'doorgaande lijn' en 'resultaten' zijn verbeterd. De scores zijn nog niet goed genoeg op de onderwerpen 'ouders' (in meer dan de helft van de gemeenten zijn verbeteringen gewenst), 'interne kwaliteitszorg' (in bijna de helft van de gemeenten zijn verbeteringen gewenst), 'resultaten' (30 procent van de gemeenten kan nog verbeteringen aanbrengen) en 'systematische evaluatie en verbetering' (in een derde van de gemeenten zijn verbeteringen wenselijk).

2.3.1 Doelgroepdefinitie

1a1 Doelgroepdefinitie - bestandsopname

1a1 Doelgroepdefinitie - monitor

De bekostiging van vve door het rijk is gebaseerd op de gewichtenregeling. Op basis van het aantal 4- en 5-jarigen met laagopgeleide ouders in een gemeente op 1 oktober 2009 wordt via een verdeelsleutel de specifieke uitkering onderwijsachterstanden vastgesteld. De gemeente kan deze gewichtendefinitie hanteren om te bepalen welke peuters in een gemeente tot de vve-doelgroep behoren, maar kan ook voor een eigen invulling van de doelgroepdefinitie kiezen.

Bevindingen

Alle G37 hanteren een definitie voor een doelgroepeuter en zij hebben deze definitie gebaseerd op een analyse van de populatie of een concrete visie op vve. Het merendeel van de G37 (70 procent) is zelfs een 'voorbeeld voor anderen', omdat zij een uitgebreidere doelgroepdefinitie voor peuters heeft, waarin is opgenomen dat een kind een 'doelgroepkind' kan zijn op basis van een geconstateerde achterstand na observaties op de voorschool. Ook zijn sommige gemeenten een voorbeeld voor anderen omdat zij een definitie voor een doelgroepkleuter hebben vastgelegd in overleg met de schoolbesturen. De definiëring van de doelgroep is duidelijk verbeterd in vergelijking met de bestandsopname.

Tabel 2.3c Namen van de gemeenten per oordeel: 'Doelgroepdefinitie'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Geen
3	Almelo, Apeldoorn, Arnhem, Dordrecht, Ede, Haarlemmermeer, Leeuwarden, Maastricht, Rotterdam, Tilburg en Venlo
4	Alkmaar, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Breda, Delft, Den Haag, Deventer, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Heerlen, Helmond, Hengelo, Leiden, Lelystad, Nijmegen, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen, Utrecht, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle

Voorbeeld voor anderen

Gemeente Nijmegen:

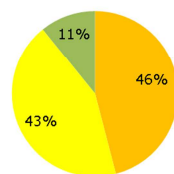
De definitie voor doelgroeppeuters is opgenomen in de beleidsregels voorschoolse voorzieningen. Hierbij gaat het om een brede definitie, uitgaande van de behoefte van het kind. De GGD kan ook nog constateren dat een peuter tot de doelgroep behoort als het kind al gebruik maakt van een voorschoolse voorziening en de voorziening denkt dat het kind ook geïndiceerd zou moeten worden.

Voor doelgroepkleuters hanteerde de gemeente Nijmegen in het verleden de 'beperkte' definitie, namelijk die van de leerlingen met een zogenaamd 'gewicht'. Er hebben inmiddels gesprekken plaatsgevonden met de schoolbesturen over de binnen de vroegscholen te hanteren bredere definitie.

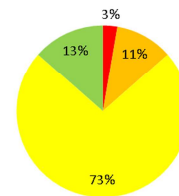
2.3.2

Bereik

1a2 Bereik - bestandsopname

1a2 Bereik - monitor

Doordat gemeenten de vrijheid hebben om een eigen doelgroepdefinitie af te spreken met de houders van de voorschoolse voorzieningen en schoolbesturen, is het bepalen van het bereik geen eenvoudige opgave. De Inspectie van het Onderwijs maakt in haar beoordeling onderscheid tussen het aanbod van vve-kindplaatsen enerzijds en het gerealiseerde aantal bereikte doelgroeppeuters anderzijds. Vanuit de wet OKE hebben de gemeenten de verplichting om voldoende vve-plaatsen te creëren. Zij moeten zich inspannen om alle kinderen die dat nodig hebben deel te laten nemen aan vve.

Bij het aanbod is de vraag of er in een gemeente voldoende vve-kindplaatsen zijn op de voorscholen. Het minimale aantal kindplaatsen is gebaseerd op de gewichtenregeling. De gemeenten krijgen geld om minimaal dit aanbod te realiseren. Dat betekent dat er voor 75 procent (want 2,5 tot 4-jarigen) van het aantal 4- en 5-jarigen met een leerlinggewicht in een gemeente op 1 oktober 2009 (de basis van de bekostiging) een vve-kindplaats is. Daarvoor is het van belang dat de gemeente weet hoeveel kindplaatsen er op voorscholen gerealiseerd moeten worden volgens de gewichtenregeling, of er volgens deze gewichtenregeling voldoende plaatsen worden gecreëerd en of de gemeente weet hoeveel doelgroeppeuters (volgens de eigen doelgroepdefinitie of de doelgroepdefinitie op basis van de gewichtenregeling) gebruik maken van een kindplaats.

Bij het gerealiseerde bereik gaat het erom of voldoende doelgroepkinderen op een vve-kindplaats zitten. Ook niet-doelgroepkinderen kunnen namelijk op een voorschool zitten. Het gerealiseerde bereik is voldoende als 90 procent van de doelgroepkinderen (volgens de eigen definitie of volgens de definitie op basis van de gewichtenregeling) deelneemt aan vve. Daarmee houdt de inspectie er rekening mee dat een deel van de doelgroepkinderen moeilijk wordt bereikt.

Bevindingen

Bijna driekwart van de gemeenten heeft voldoende zicht op het aanbod voorschoolse educatie en op de mate waarin hun doelgroep er gebruik van maakt. De gemeenten spannen zich in voldoende mate in om de doelgroepkinderen deel te laten nemen aan vve. 14 procent van de gemeenten is zelfs een 'voorbeeld voor anderen' omdat zij minimaal 90 procent van de doelgroepkinderen bereiken (gerealiseerde bereik). De beoordeling van het bereik is hoger dan tijdens de bestandsopname. Er is één gemeente waar het bereik minder is dan tijdens de bestandsopname. Daar is dringend verbetering nodig.

Tabel 2.3d Namen van de gemeenten per oordeel: 'Bereik'

Oordeel	Gemeenten
1	Emmen
2	Almelo, Den Haag, Eindhoven en Helmond
3	Almere, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen, Tilburg, Utrecht, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle
4	Alkmaar, Amersfoort, Breda, Enschede en Schiedam

Voorbeeld voor anderen

Gemeente Alkmaar:

De gemeente Alkmaar weet hoeveel kindplaatsen er op de voorscholen moeten worden gerealiseerd volgens de gewichtendefinitie maar ook volgens de eigen doelgroepdefinitie. Er zijn voldoende vve-plaatsen beschikbaar en het deelnamepercentage ligt boven de 90%.

Het bereik in aantallen

In tabel 2.3e staan de aantallen doelgroepeuters zoals door de G37 in hun digitale vragenlijst ingevuld. Niet van alle gemeenten heeft de inspectie informatie ontvangen op dit punt. Het aantal gemeenten waarop de berekening van het bereik is gebaseerd, staat vermeld. Daarnaast is het de vraag of de gegevens betrouwbaar en valide zijn.

- In de verschillende gemeenten wordt gewerkt met een verschillende beginleeftijd voor vve; in sommige gemeenten beginnen peuters al op tweejarige leeftijd, in andere gemeenten pas op driejarige leeftijd.
- De tijd die peuters op een voorschool doorbrengen kan verschillen; de vve-tijd per week moet minimaal tien uur zijn, maar mag ook meer zijn (bijvoorbeeld op een vve-kinderdagverblijf als een kind meerdere dagen komt).
- De gemeenten werken, zoals al opgemerkt, met een eigen doelgroepdefinitie. Deze kan uitgebreider zijn, afhankelijk van de beleidskeuzes van de gemeente.

De inspectie heeft gegevens van DUO gebruikt om een betrouwbaarder beeld te kunnen geven van het aantal doelgroepeuters volgens de gewichtenregeling op 1 oktober 2009 en 1 oktober 2012.

Tabel 2.3e Overzicht van de bereikgegevens

Aantal vve-plaatsen in de G37 op 1-10-2012 (N=34)*	Aantal doelgroeppeuters (volgens gewichtenregeling) op 1-10-2009 (N=37)^	Aantal doelgroeppeuters (volgens gewichtenregeling) op 1-10-2012 (N=37)^	Aantal doelgroeppeuters (volgens gewichtenregeling) met vve op 1-10-2012 (N=20)*	Aantal doelgroeppeuters (volgens eigen definitie) op 1-10-2012 (N=26)*	Aantal doelgroeppeuters (volgens eigen definitie) met vve op 1-10-2012 (N=32)*
35.781	16.879	14.150	6.662	23.244	20.854

Bron: gemeenterapporten Inspectie van het Onderwijs aangevuld met digitale vragenlijsten G37 (*) en DUO-bestand (^).

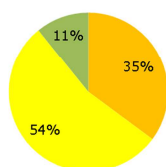
De G37 krijgen onderwijsachterstandenbudget dat is gebaseerd op de aantallen doelgroepkleuters op 1 oktober 2009. In totaal moeten de G37 voor 16.879 peuters een plek creëren met voorschoolse educatie.

Op 1 oktober 2012 hebben de G37 in totaal 35.781 vve-plaatsen gerealiseerd (gewichtenregeling). Er zijn dus twee keer zo veel vve-plekken gecreëerd dan op grond van de bekostiging op 1 oktober 2009 verwacht zou worden. Ook als gekeken wordt naar het aantal doelgroeppeuters op 1 oktober 2012 realiseren de gemeenten ruim voldoende vve-plaatsen. Overigens is zichtbaar dat het aantal doelgroeppeuters (volgens de gewichtenregeling) is gedaald van 16.879 in 2009 naar 14.150 in 2012. Uit bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat in de G37 voldoende vve-plaatsen worden gecreëerd voor de doelgroepkinderen (aanbod).

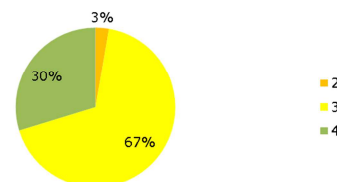
Rekening houdend met de eerder genoemde opmerkingen en gezien het aantal gemeenten dat gegevens heeft aangeleverd is het, net als tijdens de bestandsopname, nog steeds niet voor alle gemeenten mogelijk om te bepalen of de juiste kinderen voorschoolse educatie krijgen.

2.3.3 Toeleiding

1a3 Toeleiding - bestandsopname

1a3 Toeleiding - monitor

Om voldoende doelgroepkinderen te bereiken is het van belang om het traject van toeleiding van kinderen tot vve goed te regelen. Gemeenten, houders en schoolbesturen dienen daarvoor afspraken te maken met de betrokken partners, waaronder het consultatiebureau, en vast te leggen wie wanneer verantwoordelijk is voor de verschillende stappen bij de toeleiding.

Bevindingen

In vrijwel alle G37 (97 procent) zijn hierover afspraken gemaakt. Bijna een derde (30 procent) van de G37 is een 'voorbeeld voor anderen'. Alle G37 hebben afspraken gemaakt met het consultatiebureau over de toeleiding van doelgroeppeuters.

De beoordeling van de toeleiding is duidelijk hoger dan tijdens de bestandsopname. Een lastig punt bij de toeleiding blijft nog wel het bepalen van het non-bereik. In een aantal van de G37 ontbreekt een systematiek, waarmee gemeenten zicht kunnen krijgen op het aantal doelgroepkinderen dat zij niet bereiken met voorschoolse educatie en de redenen van het non-bereik. Een manier om het non-bereik (in aantallen) te verkleinen is door het toeleidingsproces te verbeteren.

Tabel 2.3f Namen van de gemeenten per oordeel: 'Toeleiding'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Hengelo
3	Almelo, Arnhem, Delft, Den Haag, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Rotterdam, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle
4	Alkmaar, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Breda, Deventer, Leeuwarden, Sittard-Geleen, Utrecht en Venlo

Voorbeeld voor anderen

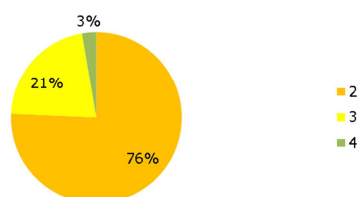
Gemeente Breda:
Dankzij de effectieve en deskundige inzet van JGZ worden kinderen nu vanaf de geboorte systematisch geselecteerd (opleiding ouders). Een tweede selectie volgt rond het tweede jaar (ontwikkelings- of spraak/taalachterstand of een andere reden). Er is een registratiepunt Toeleiden ingericht dat alle kinderen – vanaf het moment dat zij in aanmerking komen – in beeld heeft. De ouders krijgen bericht dat zij zullen worden benaderd door het registratiepunt. Voorafgaande aan de start van de vve-periode krijgen alle ouders met kinderen die voor vve in aanmerking komen in de periode tussen 7 maanden en 2,5 jaar een groepsconsult aangeboden door JGZ. Hierin krijgen ze voorlichting over onder andere hoe zij de ontwikkeling van het kind kunnen stimuleren.

Het registratiepunt onderhoudt nauw contact met de afdelingen Planning van Surplus en Kober. De werkwijze, zoals vastgelegd in de samenwerking wordt tweemaal per jaar geëvalueerd met Kober, Surplus en Careyn Jeugd en Gezin. Bij voortdurende weigering wordt aangeboden om alleen vve-Spel Thuis te aanvaarden. Wanneer ook dat wordt geweigerd en het is duidelijk dat het kind een taal- of ontwikkelingsachterstand heeft, wordt het CJG ingezet.

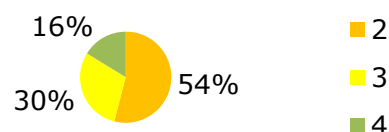
2.3.4

Ouders

1a4 Ouders - bestandsopname

1a4 Ouders - monitor

Actieve participatie van ouders is van belang bij de achterstandbestrijding van peuters. Daarvoor is het van belang dat de gemeente beleid ontwikkelt, gebaseerd op een analyse van de kenmerken van de ouders in de gemeente en de hulpvragen die ouders hebben. Die analyse maakt het mogelijk effectieve doelen te formuleren

en afspraken te maken met betrokkenen over de gewenste resultaten. In hoofdstuk 3 wordt beschreven welke resultaten de implementatie van het gemeentelijk beleid over ouderparticipatie heeft opgeleverd. Ook komt in dat hoofdstuk de verhouding tussen het beleid en de uitwerking ervan op de locaties aan de orde.

Bevindingen

In ruim de helft (54 procent) van de G37 is de ouderbetrokkenheid een verbeterpunt, omdat gericht ouderbeleid ontbreekt. Dat veel gemeenten dit onderdeel nog niet op orde hebben, is gedeeltelijk verklaarbaar. Het analyseren van de ouderpopulatie maakte tijdens de bestandsopname in de G37 namelijk geen deel uit van het onderzoek. De inspectie heeft de indicator op dit punt aangescherpt en meer in lijn gebracht met de indicator die op locatieniveau wordt beoordeeld. De vooruitgang is dus wellicht groter dan het nu lijkt.

Het is daarom des te opvallender dat er ook gemeenten zijn die een voorbeeld zijn voor anderen als het gaat om de ontwikkeling van gericht ouderbeleid. Zij hebben bijvoorbeeld via een stads- en wijkmonitor of een ouderscan een analyse gemaakt van de kenmerken van de ouders en de verwachtingen van ouders over vve. Vervolgens zijn deze kenmerken en verwachtingen vertaald naar doelen, activiteiten en resultaten op gemeentelijk niveau en locatieniveau. In de G37 is een aantal aspecten in vergelijking met de bestandsopname verbeterd, maar in meer dan de helft van de gemeenten zijn er mogelijkheden om het ouderbeleid te versterken.

Tabel 2.3g Namen van de gemeenten per oordeel: 'Ouders'

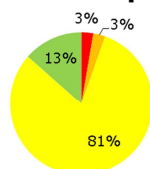
Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Delft, Den Haag, Ede, Eindhoven, Emmen, Haarlemmermeer, Helmond, Hengelo, Leeuwarden, Lelystad, Rotterdam, Schiedam, Utrecht, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle
3	Almere, Apeldoorn, Deventer, Dordrecht, Groningen, Haarlem, Heerlen, Leiden, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen en Tilburg
4	Amsterdam, Arnhem, Breda, Enschede, Maastricht en Nijmegen

Voorbeeld voor anderen

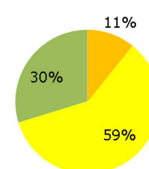
Gemeente Maastricht:
Het gemeentelijk ouderbeleid kent drie pijlers. Op gemeentelijk niveau is een ouderscan beschikbaar, waarin per stadsdeel het sociaal milieu, de gezinssamenstelling en de taal (waaronder de thuistaal) in kaart zijn gebracht.
De tweede pijler van het ouderbeleid heeft betrekking op de betrokkenheid van de ouders bij de ontwikkeling en de activiteiten in de vve-locatie. In het gehanteerde vve-programma Speelplezier worden daarvoor tal van suggesties en materialen aangereikt. Vanuit de organisatie Steps is het gemeentelijk ouderbeleid op dit punt concreet ingevuld met activiteiten waarin ouders geïnformeerd worden over de voorschoolse educatie en over de ontwikkeling van hun eigen kind(eren).
De derde pijler van het ouderbeleid geeft een invulling aan het stimuleren van ouders om ook thuis met ontwikkelingsgerichte activiteiten bezig te zijn. Er worden concrete activiteiten beschreven waardoor ouders gestimuleerd worden en er wordt ingegaan op noodzakelijke differentiatie in aanpak richting ouders. Soms is een basisaanpak niet voldoende en moeten ouders ondersteund worden bij het creëren van een goede thuisleeromgeving. Deze vve-locaties moeten daarom een plusaanbod verzorgen, in samenwerking met partners zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

2.3.5 Integraal vve-programma

1a5 Integraal vve-programma - bestandsopname

1a5 Integraal vve-programma - monitor

Gemeenten dienen ervoor te zorgen dat voorscholen gebruik maken van een integraal programma. Dat programma moet de taal-, reken-, motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling van peuters stimuleren. Voorscholen kunnen ook verschillende programma's inzetten voor de afzonderlijke ontwikkelingsgebieden.

Gemeenten dienen bovendien afspraken te maken over het gebruik van een kindvolgsysteem in de voorscholen om de brede ontwikkeling van peuters te volgen. Tijdens de bestandsopname in de G37 maakte dit onderdeel nog geen deel uit van het onderzoek van de inspectie. Dit element is aan de indicator toegevoegd naar aanleiding van de bestuursafspraken tussen OCW en de gemeenten. Centraal bij deze indicator staat de vraag of een gemeente afspraken heeft gemaakt met de voorscholen over het vve-programma en het gebruikte kindvolgsysteem. Daarnaast kan een gemeente afspreken dat er aanvullende programma's worden gebruikt of dat ook vroegscholen gebruik maken van hetzelfde programma of kindvolgsysteem als de voorscholen. Dit onderdeel is tijdens de bestandsopname bij de G37 niet meegenomen in de beoordeling.

Bevindingen

Alle G37 hebben afspraken gemaakt over het vve-programma dat voldoet aan de wettelijke eisen. Tijdens de bestandsopname had 6 procent van de gemeenten nog geen afspraken over het vve-programma. Omdat de criteria bij deze indicator in overeenstemming zijn gebracht met de bestuursafspraken en zijn aangescherpt is verklaarbaar dat 11 procent van de gemeenten nog geen afspraken heeft gemaakt over het gebruik van een kindvolgsysteem (oordeel 2).

Meer dan de helft van de G37 (59 procent) heeft deze afspraken wel gemaakt. Zij krijgen ondanks de strengere eisen dus wel een 'voldoende', omdat zij afspraken hebben over het te hanteren kindvolgsysteem. Ongeveer een derde (30 procent) van de gemeenten heeft ook afspraken gemaakt met de voorscholen over een aanvullend vve-programma of met de vroegscholen over het te gebruiken vve-programma of kindvolgsysteem. Zij zijn daarmee een voorbeeld voor anderen.

Tabel 2.3h Namen van de gemeenten per oordeel: 'Integraal vve-programma'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Almelo, Almere, Emmen en Rotterdam
3	Alkmaar, Amersfoort, Apeldoorn, Breda, Delft, Den Haag, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Helmond, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht en Zaanstad
4	Amsterdam, Arnhem, Heerlen, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, Sittard-Geleen, Venlo, Zoetermeer en Zwolle

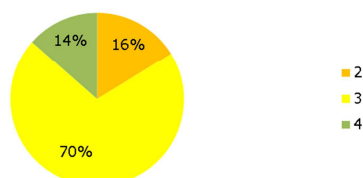
Voorbeeld voor anderen

Gemeente Arnhem:
 Alle vve-locaties in Arnhem gebruiken (conform gemeentelijke afspraken) in principe één programma. Dat vormt de kern van het, breed gedragen, inhoudelijke vve-beleid. Daarnaast blijft er voor elke locatie enige ruimte eigen programma's toe te voegen, mits die programma's passen bij de stedelijke kaders.

Naast het aanbod op alle voor vve relevante inhoudelijke onderdelen beschikt elke locatie over een pedagogisch beleidsplan en geldt de gemeentelijke afspraak dat elke locatie de kinderen volgt met een ontwikkelingsvolgmodel en een daarbij te gebruiken overdrachtsformulier.

2.3.6 Externe zorg

1a6 Externe zorg - monitor

In het kader van integraal jeugdbeleid zijn gemeenten verantwoordelijk voor een sluitend netwerk van zorgverleners om de kinderen effectieve en efficiënte zorg te kunnen bieden. Het is belangrijk dat een dergelijke structuur ook voor peuters beschikbaar is, zodat voorscholen en ouders van peuters een beroep kunnen doen op dat netwerk wanneer peuters meer nodig hebben dan alleen vve. Betrokkenen moeten goed weten welke procedures zij moeten volgen om een kind aan te melden bij de externe zorgverleners.

Bevindingen

De externe zorg is in de G37 voldoende geregeld; bijna driekwart (70 procent) van de G37 heeft een dergelijke structuur voor peuters en voorscholen zijn hiervan op de hoogte. Er zijn heldere procedures voor de toeleiding van kinderen bij de externe zorg. Of dat in de praktijk ook het geval is, is op de locaties beoordeeld. Dat wordt in hoofdstuk 3 beschreven. De beoordeling van de externe zorg op gemeentelijk niveau is hoger dan tijdens de bestandsopname.

Tabel 2.3i Namen van de gemeenten per oordeel: 'Externe zorg'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Almelo, Amersfoort, Den Haag, Emmen, Tilburg en Zwolle
3	Alkmaar, Almere, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Rotterdam, Schiedam, Venlo, Zaanstad en Zoetermeer
4	Maastricht, Nijmegen, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen en Utrecht

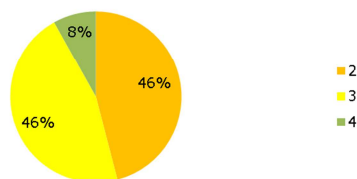
Voorbeeld voor anderen

Gemeente Utrecht:
 Over de relatie tussen het interne zorgsysteem van de locatie en het externe zorgsysteem is in Utrecht goed nagedacht. Als er meer zorg nodig is, kan de peuter aangemeld worden voor *Peuterplus!* – een individueel ondersteuningstraject van drie maanden voor specifieke problemen van de peuter. Verder is samenwerking afgesproken met partners in hulpverlening op allerlei gebied, zoals met het opvoedbureau, met het buurtteam (jeugdzorg nieuwe stijl), met het samenwerkingsverband of het zorgplatform.
 De procedures voor aanmelding en indicatie van kinderen zijn vastgelegd. Ook het zorgsysteem dat door de vroegscholen wordt gehanteerd, is opgezet volgens dezelfde principes als bij de voorschool.
 Evaluatierapportages over verloop en effectiviteit van de externe hulpverlening en als onderdeel daarvan over de samenwerking in het wijknetwerk vindt plaats op instellingsniveau. Deze evaluaties worden besproken in de gemeentelijke werkgroep *Het Jonge Kind* om de consequenties voor de beleidsagenda vast te kunnen stellen.

2.3.7

Interne kwaliteitszorg

1a7 Interne kwaliteitszorg - monitor

Of vve effect heeft, hangt vooral af van de kwaliteit van de educatie die wordt aangeboden op de locaties. Daarbij gaat het onder meer om de pedagogische en educatieve kwaliteit van de pedagogisch medewerkers en de leraren van groep 1 en 2. De kwaliteit wordt ook bepaald door de wijze waarop het vve-programma wordt gebruikt en door de begeleiding en zorg die peuters en kleuters krijgen. De vve-instellingen zijn verantwoordelijk voor deze kwaliteit. Zij dienen deze kwaliteit daarom regelmatig te evalueren, verbeteringen door te voeren en te borgen. Van de gemeenten wordt verwacht dat zij hierover afspraken maken.

Bevindingen

Uit de monitor 2013/2014 blijkt dat nog niet alle G37 deze afspraken met de houders van voorscholen en schoolbesturen hebben gemaakt. In bijna de helft van de gemeenten (46 procent) ontbreken deze afspraken. In de overige G37 worden deze afspraken wel gemaakt, en in drie gemeenten kunnen deze afspraken gelden als een 'voorbeeld voor anderen'. Deze gemeenten hebben inhoudelijke doelen waarnaar de vve-locaties moeten streven of normen waaraan zij moeten voldoen.

Jaarlijks toetsen de locaties in hoeverre zij aan de eisen voldoen of in hoeverre zij de gestelde doelen hebben bereikt. Vervolgens wordt daarover gerapporteerd aan de gemeente. In de vragenlijsten geeft 80 procent van de gemeenten aan dat zij afspraken maken met (de houders van) voorscholen en 60 procent maakt afspraken met (de besturen van) vroegscholen. De gemeenten hebben vooruitgang geboekt. Iets meer gemeenten dan bij de bestandsopname hebben tijdens de monitor afspraken gemaakt over de interne kwaliteitszorg van de locaties. Voor de meeste G37 blijft interne kwaliteitszorg een punt dat voor verbetering vatbaar is.

Tabel 2.3j Namen van de gemeenten per oordeel: 'Interne kwaliteitszorg'

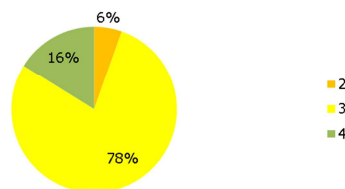
Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Alkmaar, Almelo, Almere, Delft, Ede, Emmen, Haarlem, Helmond, Leeuwarden, Maastricht, Rotterdam, Schiedam, Sittard-Geleen, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle
3	Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Den Haag, Deventer, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Groningen, Haarlemmermeer, Heerlen, Hengelo, Leiden, Lelystad, Nijmegen en Tilburg
4	Amsterdam, 's-Hertogenbosch en Utrecht

Voorbeeld voor anderen

Gemeente 's-Hertogenbosch:
In de uitvoeringsregels beschrijft de gemeente aan welke voorwaarden de vve-locaties moeten voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie. Deze regels bevatten een groot aantal inhoudelijke eisen. Daarnaast wordt de kwaliteitszorg op locatieniveau gestimuleerd en bewaakt door het initiëren van een locatieplan. In dit plan stellen de voor- en vroegscholen jaarlijks hun gezamenlijke vve-activiteiten vast en verbinden daar een doelstelling aan. Aan het eind van ieder schooljaar evalueren de locaties hun eigen plannen. De plannen en de evaluaties zijn niet alleen voor eigen gebruik. De locaties sturen deze namelijk ook door naar Compas. Compas inventariseert de voorgenomen activiteiten en analyseert de evaluaties. Zo bewaakt zij de besteding van de subsidiemiddelen. Bovendien kan zij op basis van deze informatie bepalen of een gericht ondersteuningsaanbod wenselijk is.

2.3.8 Doorgaande lijn

1a8 Doorgaande lijn - monitor

Een soepele doorgaande lijn van de voor- naar de vroegschool is belangrijk voor succesvolle vve. Het is daarom de bedoeling dat gemeenten gericht beleid ontwikkelen om de doorgaande lijn te optimaliseren. Gemeenten dienen minimaal afspraken te maken over de overdracht van kindgegevens van de voor- naar de vroegschool. Daarnaast is het van belang dat er een warme overdracht van zorgkinderen plaatsvindt om de continuïteit van de zorg te waarborgen. Ten slotte is het wenselijk dat gemeenten afspraken maken over de afstemming van het programma tussen voor- en vroegschool, de doorstroom van doelgroepkinderen van voor- naar vroegschool, afstemming van het pedagogisch en educatief handelen,

afstemming van de wijze waarop de ouderparticipatie op de voor- en de vroegschool wordt gestimuleerd en afstemming van de wijze waarop de zorg en begeleiding is ingericht op de voor- en de vroegschool.

Bevindingen

De basis van een doorgaande lijn is in alle G37 aanwezig; alle gemeenten hebben afspraken gemaakt over de overdracht van kindgegevens van de voor- naar de vroegschool. Slechts twee gemeenten hebben geen afspraken gemaakt over de warme overdracht van zorgkinderen. De doorgaande lijn is duidelijk beter dan ten tijde van de bestandsopname.

Meerdere gemeenten van de G37 werken aan geïntegreerde voorzieningen van onderwijs en opvang voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Het streven van veel gemeenten is om ook te komen tot inhoudelijke samenwerking en een doorgaande lijn voor kinderen, inclusief een doorgaande lijn van vve. In een deel van de G37 is te zien dat deze inhoudelijke doorgaande lijn tot stand komt.

Tabel 2.3k Namen van de gemeenten per oordeel: 'Doorgaande lijn'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Delft en Rotterdam
3	Alkmaar, Almelo, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Breda, Den Haag, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlemmermeer, Hengelo, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, Sittard-Geleen, Tilburg, Utrecht, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle
4	Amsterdam, Arnhem, Haarlem, Heerlen, Helmond en 's-Hertogenbosch

Voorbeeld voor anderen

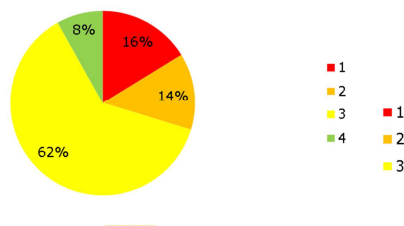
Gemeente Heerlen:

Om de doorgaande lijn van de voor- naar vroegschool te versterken zijn in het Convenant nadere afspraken gemaakt. Er zijn concrete afspraken over de gestandaardiseerde en warme overdracht van kindgegevens (Overdrachtsprotocol, februari 2013) en het te gebruiken vve-programma en kindvolgsysteem. Daarnaast is vastgelegd dat voor- en vroegscholen in koppels met elkaar samenwerken, ten minste vier maal per jaar koppeloverleg voeren en in dit koppeloverleg de afstemming van ook het pedagogisch klimaat, educatief handelen, ouderbetrokkenheid, en begeleiding en zorg aan de orde stellen.

2.3.9

Resultaten

1a9 Resultaten - monitor

Volgens de Wet op het primair onderwijs (artikel 167 lid 1b) moet de gemeente met de schoolbesturen afspraken maken over de resultaten van vroegschoolse educatie.

De inhoud van de afspraken kan per gemeente verschillen, maar de afspraken moeten erop gericht zijn om achterstanden bij kinderen in te lopen, zodat kinderen zonder of hooguit met een beperkte achterstand aan groep 3 kunnen beginnen. De inspectie kijkt of de gemeenten de resultaten meetbaar hebben gemaakt en checken bij de schoolbesturen, zodat op gemeentelijk niveau kan worden vastgesteld of de resultaatafspraken worden behaald.

Bevindingen

In bijna driekwart (70 procent) van de G37 zijn afspraken gemaakt over concrete en meetbare resultaten van vroegschoolse educatie. Drie gemeenten zijn een 'voorbeeld voor anderen' wanneer het gaat om zulke afspraken. Deze gemeenten hebben, naast resultaatafspraken over de vroegschoolse periode, ook afspraken gemaakt met de houders over de gewenste resultaten van de voorschoolse periode. In deze drie gemeenten zijn de afspraken met name gericht op de gewenste ontwikkeling (leerwinst) van kinderen. Op het moment van de monitor hebben meer gemeenten afspraken gemaakt over de gewenste resultaten van vve dan ten tijde van de bestandsopname.

Tabel 2.3I Namen van de gemeenten per oordeel: 'Resultaten'

Oordeel	Gemeenten
1	Almelo, Emmen, Haarlem, Leeuwarden, Rotterdam en Zaanstad
2	Almere, Den Haag, Ede, Haarlemmermeer en Venlo
3	Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Delft, Dordrecht, Eindhoven, Enschede, Groningen, Heerlen, Helmond, Hengelo, Leiden, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen, Tilburg, Utrecht en Zoetermeer
4	Deventer, Lelystad en Zwolle

Voorbeeld voor anderen

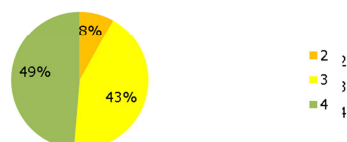
Gemeente Deventer:

Tijdens de bestandsopname vve ontbraken resultaatafspraken, maar was er zicht op verbetering. De resultaatafspraken zijn destijds aangemerkt als een verbeterpunt. De gemeente Deventer heeft een externe instantie opdracht gegeven om jaarlijks de resultaten van vve middels een vve-monitor in beeld te brengen. De volgende doelen zijn gesteld:

- *Minimaal 80 procent van de peuters met een vve-toekenning vertoont een vaardigheidsgroei van minimaal 12 vaardigheidspunten op de peutertoets Taal van Cito en minimaal 15 vaardigheidspunten op de peutertoets Rekenen van Cito;*
- *Minimaal 80 procent van de kleuters met een startniveau van C, D of E (Cito) vertoont een vaardigheidsgroei van minimaal 25 vaardigheidspunten op de toets Taal voor kleuters van Cito en van minimaal 28 vaardigheidspunten op de toets Rekenen van Cito in groep 1 en 2 van het basisonderwijs.*

2.3.10 Gemeentelijke vve-coördinatie

1b Gemeentelijke vve-coördinatie - monitor

De gemeenten zijn regievoerder voor vve in hun gemeente. Dat betekent dat zij helder vve-beleid moeten formuleren voor de gemeente met duidelijke ambities en concrete doelen. Daarnaast vraagt het om voldoende sturing en coördinatie vanuit de gemeente om vve tot stand te brengen, uit te voeren en te borgen in de gemeente.

Bevindingen

In de meeste gemeenten van de G37 voert de gemeente duidelijk de regie als het gaat om de beleidsvorming en om coördinatie van de uitvoering van vve. De helft van de gemeenten (49 procent) is daarbij zelfs een 'voorbeeld voor anderen'. Dat betekent onder andere dat zij naast de voor- en vroegscholen aantoonbaar andere actoren, zoals het consultatiebureau, bij de afstemming betrekken. Het aantal gemeenten dat voldoende gemeentelijke vve-coördinatie heeft of een 'voorbeeld voor anderen' is, is toegenomen sinds de bestandsopname.

Tabel 2.3m Namen van de gemeenten per oordeel: 'Gemeentelijke vve-coördinatie'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Emmen, Rotterdam en Zwolle
3	Almelo, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Breda, Den Haag, Dordrecht, Ede, Haarlem, Haarlemmermeer, Hengelo, Leiden, Lelystad, Sittard-Geleen, Tilburg en Venlo
4	Alkmaar, Amsterdam, Arnhem, Delft, Deventer, Eindhoven, Enschede, Groningen, Heerlen, Helmond, Leeuwarden, Maastricht, Nijmegen, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Utrecht, Zaanstad en Zoetermeer

Voorbeeld voor anderen

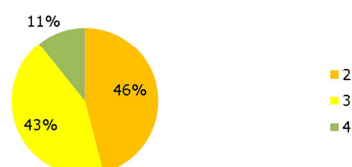
Gemeente Amsterdam:

De gemeente Amsterdam (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling DMO) voert de regie over vve en formuleert ambitieus beleid vanuit gemeentelijke ambities en doelen voor vve.

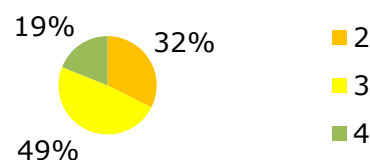
DMO heeft elke zes weken een managementoverleg met alle aanbieders van vve en regelmatig overleg met opvoedadviseurs op de Ouder- en Kindcentra en met de GGD inzake de indicatiestelling en toezicht. DMO heeft daarnaast tweemaandelijks overleg met de Strategische Werkgroep VVE vanuit het Breed Bestuurlijk Overleg, waarin alle schoolbesturen van Amsterdam zitting hebben. De gemeente zit dus regelmatig met alle betrokkenen rond de tafel.

2.3.11 Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau

1c Vve-evaluatie - bestandsopname

1c Gemeentelij...

De gemeente dient het eigen vve-beleid, de afspraken, de uitvoering en de resultaten regelmatig te evalueren. Deze evaluatie wordt vastgelegd en kan leiden tot conclusies voor verbeteringen of aanpassingen van het beleid. Systematisch evalueren kan bijvoorbeeld door jaarlijks een vve-monitor uit te voeren.

Bevindingen

In een derde van de G37 (32 procent) is (nog) geen sprake van systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau; in deze gemeenten wordt de kwaliteit van vve niet regelmatig of systematisch geëvalueerd of zijn er geen rapportages over de evaluatie. De gemeenten die een 'voorbeeld voor anderen' zijn doen dit wel en zij besteden in hun plannen en evaluaties extra aandacht aan onderdelen die uit eerdere evaluaties als aandachtspunt naar voren kwamen. De systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau is beter dan op het moment van de bestandsopname.

Tabel 2.3n Namen van de gemeenten per oordeel: 'Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau'

Oordeel	Gemeenten
1	Geen
2	Alkmaar, Almelo, Delft, Ede, Eindhoven, Emmen, Haarlem, Heerlen, Leeuwarden, Maastricht, Rotterdam en Zaanstad
3	Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Breda, Dordrecht, Enschede, Groningen, Haarlemmermeer, Helmond, Hengelo, Lelystad, Nijmegen, 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen, Venlo en Zwolle
4	Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Deventer, Leiden, Schiedam, Tilburg, Utrecht en Zoetermeer

Voorbeeld voor anderen

Gemeente Schiedam:

De gemeente Schiedam brengt het vve-beleid en de afspraken met partners over de uitvoering van vve jaarlijks in kaart via de planning & controlcyclus die zij daarvoor hanteert. Onder andere jaarplannen, jaarverslagen, tussentijdse evaluatiegesprekken en de jaarlijkse monitor peuterspeelzaalwerk vallen in deze cyclus. Ongeveer elke twee jaar wordt op gemeentelijk niveau over de bevindingen gerapporteerd en worden de verbeterpunten opgenomen in plannen voor komende jaren. Dit volgt de cyclus van de termijn van de verbeterplannen en de bestuursafspraken.

2.4 Conclusies

De G37 doen het in 2013 beter dan ten tijde van de bestandsopname. In positieve zin valt op dat de meeste gemeenten op de indicatoren 'doelgroepdefinitie', 'toeleiding' en 'doorgaande lijn' een voldoende scoren of als voorbeeld voor anderen

zijn aangemerkt. De verbeterpunten liggen in 2013 bij de indicatoren 'ouders' (voor meer dan de helft van de gemeenten), 'interne kwaliteitszorg' (voor ongeveer de helft van de gemeenten), 'resultaten' (voor ongeveer een derde van de gemeenten) en 'systematische evaluatie en verbetering' (voor een derde van de gemeenten).

3 Kwaliteit van vve op de voor- en vroegscholen in de G37

3.1 Werkwijze monitor 2013/2014 op locatieniveau

De Inspectie van het Onderwijs heeft, overeenkomstig de werkwijze tijdens de bestandsopname bij de middelgrote en kleinere gemeenten, vragenlijsten uitgezet bij de voor- en vroegscholen in de G37. Daarna heeft zij een selectie van de bevroegde voor- en vroegscholen bezocht. In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van de uitkomsten van de vragenlijsten en de locatiebezoeken.

Op een aantal onderdelen is de werkinstructie bij het waarderingskader vve-locaties aangepast voor de monitor. De wijzigingen zijn gebaseerd op de ervaringen met het kader tijdens de bestandsopname. Het beoordelingskader is in het najaar van 2013 openbaar gemaakt op de website van de inspectie^{1 2}.

Vragenlijsten

In juni 2013 heeft de inspectie bij alle G37 een overzicht opgevraagd van de vve-locaties in de gemeente. Indien nodig heeft de inspectie dat overzicht aangevuld. Daarbij heeft de inspectie gebruik gemaakt van de gegevens van de voorscholen uit het Landelijk Register Kinderdagopvang en Peuterspeelzalen (www.lrkp.nl) en de DUO-gegevens per 1 oktober 2012 met het percentage gewichtenleerlingen van 4 en 5 jaar. Hierbij ging de inspectie ervan uit dat scholen die 20 procent of meer gewichtenkleuters hebben in de groepen 1 en 2 gezien kunnen worden als een 'vroegschool'.

2.454 locaties hebben een digitale vragenlijst ontvangen. Het merendeel (93 procent) van de locaties heeft de vragenlijst ingevuld en teruggestuurd. Dat waren 2.285 vve-locaties; 1.387 voorscholen en 898 vroegscholen. Vragenlijsten van locaties die (zo bleek achteraf) ten onrechte een vragenlijst kregen, bijvoorbeeld omdat zij geen vve-locatie (meer) waren, zijn niet meegenomen in de uitkomsten van dit onderzoek.

De vragen in de vragenlijst zijn gebaseerd op het vve-waarderingskader van de Inspectie van het Onderwijs. De antwoorden op de vragen uit de lijsten zijn, indien mogelijk, conform haar werkinstructie vertaald naar een waardering van een indicator. Voor een aantal indicatoren kon geen waardering berekend worden, bijvoorbeeld omdat er een open vraag is gesteld. Het gaat daarbij dus niet om oordelen van de inspecteurs, maar om de inschatting van de kwaliteit volgens de locatie zelf. De vve-locaties die een vragenlijst hebben ingevuld, hebben vanaf mei 2014 een zelfrapportage ontvangen. Dat is een rapport waarin hun antwoorden op de vragenlijst zijn uitgewerkt in waarden, toegekend aan de verschillende indicatoren van de inspectie.

Locatiebezoeken

Ter verificatie van de vragenlijsten heeft de inspectie 18 procent van de vve-locaties in de gemeenten onderzocht; 246 voorscholen en 193 vroegscholen. Bij de keuze van de bezochte locaties is de inspectie met name uitgegaan van het percentage doelgroepkinderen en waar mogelijk zijn een samenwerkende voor- en vroegschool bezocht.

Tabel 3.1 Overzicht onderzochte vve-locaties

^{1 2} De volledige werkinstructie staat op de site van de onderwijsinspectie.

	Aantal vragenlijsten	Aantal bezoeken
Voorscholen (kdv)	387	84
Voorscholen (psz)	888	162
Voorscholen (onbekend)	112	-
Vroegscholen	898	193
Totaal	2.285	439

Toelichting bij de tabellen

In de tabellen vanaf paragraaf 4.3 staan in de eerste tabel per aspect allereerst de **waarderingen** weergegeven in percentages. Dit zijn de waarderingen op basis van de ingevulde vragenlijsten. Het aantal locaties waarvoor een waardering is berekend, kan per indicator verschillen. Op sommige locaties kon voor een indicator geen waardering worden uitgerekend, bijvoorbeeld omdat het antwoord op vragen ontbrak, onbekend was of omdat het een open vraag betrof.

In de tweede tabel staan de **oordelen** van de inspectie in percentages. Dit zijn de oordelen van de inspecteurs die zij tijdens het onderzoek op de vve-locatie hebben gegeven. Het aantal locaties kan per indicator verschillen, omdat op sommige locaties niet alle indicatoren zijn beoordeeld. Sommige indicatoren hebben alleen betrekking op de voorscholen en niet op de vroegscholen en vice versa.

Onder de tabellen wordt een toelichting gegeven op de waarderingen en de oordelen en de eventuele verschillen daartussen. Wanneer er verschillen zijn, zijn de oordelen van de inspecteurs over het algemeen positiever dan de zelfevaluatie van de locaties. Een belangrijke reden daarvoor is het feit dat inspecteurs meer rekening houden met de context van een locatie. Specifieke informatie over de bezochte locaties is terug te vinden in de betreffende locatierapporten. Deze zijn gepubliceerd op de website van de inspectie. De locaties, de houders of schoolbesturen en de gemeenten hebben deze rapporten ontvangen.

De inspectie heeft ook onderzocht of er een (significant) verschil is in de oordelen van vve-peuterspeelzalen en vve-kinderdagverblijven. Op enkele indicatoren zijn wel significante verschillen gevonden, maar deze zijn verwaarloosbaar. Daarom is in de tabellen bij de voorscholen geen onderscheid gemaakt tussen de vve-peuterspeelzalen en de vve-kinderdagverblijven.

Bij de tabellen in de paragrafen hoort de volgende toelichting:

- Voorbeeld voor anderen: als de score '4' bij een indicator hoger dan 10 procent is. De cel is dan **groen** gearceerd;
- Verbeteringen zijn gewenst:
 - als bij meer dan 35 procent van de gemeenten het oordeel 2 is gegeven, dan is de cel **geel** gearceerd.
 - als de score '2' meer dan 50 procent bedraagt, is de cel **oranje** gearceerd.

Na de toelichting bij de tabel worden in enkele paragrafen goede voorbeelden beschreven. Aan het einde van iedere paragraaf worden de resultaten vergeleken met die uit de bestandsopname. In paragraaf 3.12 staan de conclusies.

3.2 Conditie

De condities zijn overwegend van voldoende niveau. Vergeleken met de bestandsopname zijn de oordelen gelijk gebleven of verbeterd.

Monitor

Tabel 3.2a De **waardering** van de vve-condities uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator^{1 3}

A CONDITIES	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
0.1 GGD-rapport per voorschool			100		1.217					
2 Groepsgrootte		3	97		1.385					
3 Dubbele bezetting		2	98		1.386	52	48			895
4.1 Vve-tijd per week		3	97		1.369					
5.2 Gekwalificeerde beroepskrachten			100		1.385					
5.3 Voldoende beheersing Nederlandse taal		71	29		1.387					
5.5 Jaarlijks opleidingsplan per pedagogisch medewerker		10	90		1.327					

Tabel 3.2b De **beoordeling** van de vve-condities uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

A CONDITIES	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
0.1 GGD-rapport per voorschool	2	6	92		255					
2 Groepsgrootte			87	13	229					
3 Dubbele bezetting		1	97	2	229	2	29	64	5	192
4.1 Vve-tijd per week		6	93	1	231					
5.2 Gekwalificeerde beroepskrachten		1	94	5	227					
5.3 Voldoende beheersing Nederlandse taal		45	55		239					
5.4 Vve-geschoolde beroepskrachten		10	80	10	239		23	70	7	192
5.5 Jaarlijks opleidingsplan per pedagogisch medewerker		10	90		233					

De condities op de vve-locaties zijn grotendeels van voldoende niveau. De locaties zelf en de inspectie hebben weinig verbeterpunten geconstateerd. Alleen het taalniveau is nog niet voldoende, maar hiervoor is een verklaring te geven. De inspectie heeft bij de meeste indicatoren ook voorbeelden voor anderen gezien.

De waarderingen en de oordelen van de vve-locaties komen bij het aspect 'Conditie' grotendeels overeen.

Toelichting

Bijna alle voorscholen waren recent bezocht door de GGD. De inspectie heeft in die gevallen de oordelen van de GGD overgenomen en de condities niet opnieuw beoordeeld. Alleen als er tijdens het inspectiebezoek een andere situatie werd aangetroffen dan tijdens het GGD-bezoek, heeft de inspectie de condities wel beoordeeld. Op 2 procent van de voorscholen is geen recent GGD-rapport aanwezig en op 6 procent van de voorscholen is het achtste domein niet recent onderzocht.

^{1 3} Omdat de nummering van de indicatoren is overgenomen uit het vve-kader dat de inspectie gebruikte tijdens de pilot vve en niet alle indicatoren zijn overgenomen in het definitieve kader, ontbreken sommige indicatornummers.

Het achtste domein betreft de basisvoorwaarden voor voorschoolse educatie. Per 1 januari 2014 vallen deze indicatoren onder het eerste domein 'Pedagogische kwaliteit' in het GGD-kader.

Op de voorscholen zijn de oordelen over de groepsgrootte positiever dan de waarderingen. Dat komt met name doordat de inspectie de groepsgrootte op meer locaties als een 'voorbeeld voor anderen' heeft beoordeeld. In de vragenlijst is aan de voorscholen gevraagd of de groepsgrootte op de locatie voldoet aan de maximum-eisen. Een waardering '4' kon op basis van dit antwoord niet worden berekend.

De dubbele bezetting op de vroegscholen is op basis van de vragenlijsten lager gewaardeerd dan beoordeeld tijdens de bezoeken op de locaties. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er vooral vve-locaties zijn bezocht met veel doelgroepkinderen. Mogelijk is er op deze locaties veelal wel een dubbele bezetting, terwijl op locaties met minder doelgroepkinderen een dubbele bezetting ontbreekt.

De beheersing van de Nederlandse taal is positiever beoordeeld door de inspectie dan gewaardeerd door de locaties zelf. Voor een voldoende oordeel op deze indicator moesten de pedagogisch medewerkers een taaltoets hebben gedaan waarmee hun taalniveau werd vastgesteld. Tijdens de afname van de vragenlijsten (ongeveer een half jaar eerder) had het overgrote deel van de pedagogisch medewerkers deze toets nog niet gehad. Bij de inspectiebezoeken was dit wel het geval.

Zowel uit de vragenlijsten als uit de bezoeken blijkt dat de score op indicator 5.3 op de voorscholen kan verbeteren. Op de indicatoren groepsgrootte en scholing van de beroepskrachten scoren de voorscholen goed; op een groot aantal locaties zijn deze indicatoren als 'voorbeeld voor anderen' beoordeeld.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.2c De kwaliteit van de vve-conditions uitgesplitst naar voor- en vroegscholen;

percentages '1', '2', '3' en '4' per indicator tijdens de bestandsopname

A CONDITIES	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
0.1 GGD-rapport per voorschool	9	29	62		545					
0.2 8 ^e domein beoordeeld in het GGD-rapport		53	47		415					
2 Groepsgrootte*		2	94	4	748					
3 Dubbele bezetting*		3	95	2	788	1	31	65	3	646
4.1 Vve-tijd per week*		17	82	1	775					
5.2 Gekwalificeerde beroepskrachten#			99	1	550		2	98		486
5.3 Voldoende beheersing Nederlandse taal#		2	98		550		4	96		496
5.4 Vve-geschoolde beroepskrachten		15	62	23	549		32	56	12	459
5.5 Jaarlijks opleidingsplan per pedagogisch medewerker		27	73		485					

De oordelen bij het aspect Conditie zijn bij de monitor bij vrijwel alle indicatoren gelijk gebleven of verbeterd vergeleken met de bestandsopname. Alleen indicator 5.3 'Voldoende beheersing van de Nederlandse taal' is een verbeterpunt. De taaleisen zijn namelijk in de bestuursafspraken sterk verhoogd naar aanleiding van de motie Beertema: alle pedagogisch medewerkers moeten voldoen aan de taaleis 3F. Alle leidsters die vve geven worden getoetst en een groot deel van hen wordt geschoold om te kunnen voldoen aan de taaleis 3F.

3.3

Ouders

Het ouderbeleid is op onderdelen licht verbeterd sinds de bestandsopname. Wel vraagt het op de meeste locaties nog verbetering.

Monitor

Tabel 3.3a De **waardering** van 'Ouders' uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

B OUDERS	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Gericht ouderbeleid		75	4	21	1333		79	3	18	879
3 Intake		90	1	9	1385		75	1	24	897
5 Participatie in vve-activiteiten in de voor- / vroegschool		60	2	38	1353		83	3	14	880
7 Rekening houden met thuistaal		42	32	26	1320		54	17	29	867

Tabel 3.3b De **beoordeling** van 'Ouders' uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

B OUDERS	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Gericht ouderbeleid		57	36	7	255		54	39	7	199
2 Ouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd		15	81	4	254		8	88	4	198
3 Intake		19	72	9	256		6	88	8	197
4 Thuis stimulerende activiteiten doen		39	51	10	256		33	53	14	199
5 Participatie in vve-activiteiten in de voor- / vroegschool		25	71	4	256		22	71	7	199
6 Informeren over de ontwikkeling van hun kind		18	78	4	256		2	91	7	199
7 Rekening houden met thuistaal		7	92	1	193		7	92	1	148

Zowel op de voor- als de vroegscholen zijn nog veel verbeterpunten ten aanzien van het ouderbeleid.

Onder ouderbeleid verstaan we beleid dat erop gericht is om ouders te betrekken bij vve. Ouderbeleid is gericht wanneer het beleid is gebaseerd op een analyse van de ouderpopulatie. Van een goede analyse van de ouderpopulatie en een daadwerkelijke stimulering van ouders is om verschillende redenen weinig sprake. Anderzijds is een behoorlijk aantal vve-locaties een voorbeeld voor anderen als het gaat om de ondersteuning van ouders om thuis stimulerende activiteiten met hun kinderen te doen.

De verschillen tussen waarderingen en de oordelen bij het aspect 'Ouders' zijn groot, hoewel de verbeterpunten die naar voren komen uit de vragenlijsten en de locatiebezoeken overeenkomen.

Toelichting

De vraag of een vve-locatie een uitgeschreven ouderbeleid heeft, gericht op het ondersteunen van de ouders om hun kind te stimuleren in de ontwikkeling is door het merendeel van de voor- en vroegscholen met 'nee' beantwoord. Tijdens de locatiebezoeken bleek dat dit beleidsdocument wel aanwezig was.

Bij de vragenlijsten valt bij 'intake' het hoge percentage (90 procent) bij '2' op. Waarschijnlijk komt dat doordat veel voor- en vroegscholen in de vragenlijst hebben

aangegeven dat de rekenontwikkeling van kinderen geen deel uitmaakt van het standaard intakeformulier. Tijdens de locatiebezoeken bleek dat echter wel het geval te zijn. Blijkbaar was voor de vve-locaties onduidelijk wat de inspectie bedoelde met de term 'rekenontwikkeling' in de vragenlijst.

52 procent van de voorscholen en 72 procent van de vroegscholen geeft in de vragenlijst aan dat zij er niet in slagen om meer dan 50 procent van de ouders te betrekken bij de vve-activiteiten op de locatie. Tijdens de locatiebezoeken blijkt dit echter wel voldoende te zijn. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de inspecteurs de mate waarin de locaties actief ouderactiviteiten organiseren in hun beoordeling meenemen.

Indicator B7 (rekening houden met thuistaal) wordt facultatief beoordeeld, namelijk wanneer er op gemeentelijk niveau afspraken over zijn gemaakt of wanneer het bezoek aanleiding heeft om deze indicator te beoordelen. Op 25 procent van de bezochte vve-locaties is deze indicator niet beoordeeld. 40 procent van de voorscholen en 51 procent van de vroegscholen geeft in de vragenlijst aan dat er geen afspraken zijn over de manier waarop met anderstalige ouders wordt omgegaan (bijvoorbeeld of er materialen worden ingezet om anderstalige ouders te informeren). Op de bezochte vve-locaties blijken deze materialen er meestal wel te zijn.

Voorbeeld voor anderen

*Locatie: RK basisschool De Singel
Gemeente: Leiden*

De school heeft een specifiek beleid ('Beleidsplan vve') ontwikkeld, waarin ouders als partners worden beschouwd bij het behalen van de doelstellingen van vve. In het beleid van De Singel is helder vastgelegd op welke wijze ouders worden betrokken bij de vve-activiteiten van hun kind. Om dit beleid te realiseren werkt De Singel samen met de ouderraad en een organisatie die ouders ondersteunt met opvoeding en onderwijs. Deze samenwerking levert informatie op om het vve-beleid af te stemmen op de vragen en wensen van de ouders. Jaarlijks evalueert de directie van De Singel het vve-beleid, stelt de directie het bestuur en de ouders op de hoogte van de bevindingen en neemt het verbeterpunten op in het vve-jaarplan.

Voorbeeld voor anderen

*Locatie: Peuterspeelzaal De Finnjol
Gemeente: Lelystad*

Een sterk punt is dat de intake voor alle kinderen thuis plaatsvindt. Dit werkt voor de ouders drempelverlagend en levert de pedagogisch medewerkers veel informatie op over de thuissituatie, die benut kan worden in de verdere contacten met ouders. Tijdens het bezoek maken de leidsters gebruik van een fotoboek, zodat ook ouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen een beeld krijgen van de gang van zaken op de speelzaal. De leidsters maken een verslag van het bezoek en noteren hierbij hun eigen reflectie.

Voorbeeld voor anderen

Locatie: basisschool De Lichtenbergh en peuterspeelzaal Lichtenbergh
Gemeente: Venlo

Beide locaties stimuleren de ouders deel te nemen aan koffiemiddagen. Zes keer per jaar krijgen de ouders van de voorschool en de vroegschool in deze koffiemiddag uitleg over het thema in de groep. Zij krijgen dan ook uitleg over een activiteit die zij thuis met hun kind kunnen doen. Aan het eind van de bijeenkomst wordt de activiteit samen met het kind uitgevoerd, onder begeleiding van de pedagogisch medewerker of de groepsleerkracht. De ouders die deelnemen aan de Nederlandse taal cursus gaan één keer in de twee weken de groep in om mee te kijken of om samen met hun kind te spelen.

De locatie heeft daarnaast een 'ouderkamer'. Eén keer per week komen er ouders van zowel de voorschool als de vroegschool naar de ouderkamer. De ouderkamer wordt begeleid door een coördinator binnen de brede school. Wekelijks vinden er school- dan wel vve-gerelateerde thema-activiteiten plaats.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.3c De kwaliteit van 'Ouders' uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

B OUDERS	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Gericht ouderbeleid		83	17		553		74	24	2	503
2 Ouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd*		26	71	3	797		27	70	3	742
3 Intake*		18	79	3	797		15	81	4	749
4 Thuis stimulerende activiteiten doen*		40	56	4	794		40	55	5	711
5 Participatie in vve-activiteiten in de voor- / vroegschool*		28	66	6	798		31	62	7	720
6 Informeren over de ontwikkeling van hun kind*		38	59	3	797		3	94	3	750
7 Rekening houden met thuistaal*		9	89	2	785		10	89	1	742

Ondanks het feit dat er nog verbeteringen mogelijk zijn bij het aspect Ouders, zijn de indicatoren gelijk gebleven of verbeterd sinds de bestandsopname. Met name het gerichte ouderbeleid is verbeterd: van 83 procent een oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 57 procent een oordeel '2' tijdens de monitor bij de voorscholen en van 74 procent een oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 54 procent een oordeel '2' tijdens de monitor bij de vroegscholen.

3.4 Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma

Het integrale vve-aanbod op de locaties is in grote mate doelgericht. Vooral op de voorscholen is het aanbod verbeterd sinds de bestandsopname.

Monitor

Tabel 3.4a De **waardering** van kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C1 HET AANGEBODEN PROGRAMMA	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Een integraal vve-programma			100		1078		8	92		643
2 Werken met een doelgerichte planning		27	73		1245		34	66		822

Tabel 3.4b De **beoordeling** van kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C1 HET AANGEBODEN PROGRAMMA	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Een integraal vve-programma		3	95	2	256		3	94	3	199
2 Werken met een doelgerichte planning		27	69	4	256		8	87	5	198
3 Het aanbod taalontwikkeling is voldoende dekkend		15	82	3	256		3	90	7	199
4 Opklimming in moeilijkheidsgraad en voldoende differentiatie		37	63		254		10	89	1	199

De kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma is in grote lijnen voldoende. Bijna alle vve-locaties werken met een integraal vve-programma, waarin alle ontwikkelingsgebieden (taal, rekenen, sociaal-emotioneel en motoriek) aan de orde komen.

De waarderingen en de oordelen bij het aspect Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma komen redelijk met elkaar overeen. Alleen bij indicator C1.2 'werken met een doelgerichte planning' zijn de oordelen van de inspecteurs positiever dan de waarderingen op basis van de vragenlijsten. Opvallend is dat 22 procent van de vroegscholen in de vragenlijst aangeeft dat er uit de weekplanning en/of het gebruikte programma niet blijkt welke doelen er nagestreefd worden. Daarbij gaat het met name om de doelen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en motorische ontwikkeling. De inspecteurs oordelen hier positiever over.

Toelichting

De beoordeling van de vroegscholen bij het aspect kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma is op vroegscholen 'voldoende' tot 'voorbeeld voor anderen'. Een kwart (27 procent) van de voorscholen werkt daarentegen nog niet met een doelgerichte planning en het is voor meer dan een derde van de voorscholen (37 procent) nog lastig om het aanbod te laten opklimmen in moeilijkheidsgraad, waardoor de pedagogisch medewerkers de differentiatie in het aanbod kunnen verbeteren.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.4c De kwaliteit van het werken met een vve-programma uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C1 HET AANGEBODEN PROGRAMMA	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Een integraal vve-programma		9	89	2	775		12	85	3	690
2 Werken met een doelgerichte planning		57	41	2	530		33	63	4	449
3 Het aanbod taalontwikkeling is voldoende dekkend		30	68	2	552		12	81	7	465
4 Opklimming in moeilijkheidsgraad en voldoende differentiatie		69	30	1	551		39	58	3	483

Het aspect C1. Kwaliteit van de educatie: het aangeboden programma is over de volle breedte verbeterd. Opvallend is de verbetering bij de voorscholen. Zij werken meer opbrengstgericht bij jonge kinderen door doelen te stellen: van 57 procent oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 27 procent oordeel '2' tijdens de monitor.

3.5 Kwaliteit van de educatie: pedagogisch handelen

Net als bij de bestandsopname zorgen de meeste pedagogisch medewerkers en leraren van groep 1 en 2 voor een positief klimaat in de groepen.

Monitor

Tabel 3.5a De **beoordeling** van de kwaliteit van de educatie: het pedagogisch handelen uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C2 PEDAGOGISCH HANDELEN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Respectvol pedagogisch handelen		1	88	11	256			93	7	199
2 Duidelijke pedagogische gedragsgrenzen		5	91	4	256		5	92	3	199
3 Sociale vaardigheden en persoonlijke competenties		4	92	4	256		1	94	5	199
4 Respect voor de autonomie van het kind		8	86	6	256		3	91	7	199
5 Aantrekkelijke en spel- en taaluitlokkende ruimte		29	60	11	256		16	71	13	198

De kwaliteit van het pedagogisch handelen is 'voldoende' tot 'voorbeeld voor anderen'. De beoordeling van de kwaliteit van het pedagogisch handelen komt tot stand tijdens observaties in de groepen. Daarom is dit aspect niet bevraagd in de digitale vragenlijst en ontbreekt een waardering van het pedagogisch handelen.

Toelichting

In de voorscholen valt het respectvol pedagogisch handelen van de pedagogisch medewerkers in positieve zin op. Op het grootste deel van de bezochte vve-locaties is sprake van duidelijke pedagogische gedragsgrenzen en het stimuleren van sociale vaardigheden. Opvallend is dat in bijna een derde van de voorscholen (29 procent) de inrichting van de groepsruimte een verbeterpunt is.

Voorbeeld voor anderen

*Locatie: peuterspeelzaal Robinson
Gemeente: Venlo*

Het thema is duidelijk zichtbaar in het lokaal. Er is sprake van goed beeldmateriaal van de centrale woorden, ondersteund met het woord. Het centrale prentenboek ligt en hangt op diverse plekken in het lokaal, zodat deze voor de kinderen en de ouders continu zichtbaar is. In de speelhoeken is themamateriaal waar de kinderen mee mogen spelen en ontdekken. Zo is in de huishoek gezien dat herfstmaterialen worden gebruikt om mee te koken en te 'eten'. Ook liggen hier cijferkaarten met stippen waar de kinderen actief mee spelen. Sensomotorische ervaringen en het doen van onderzoek heeft een goede plaats ingenomen. Zo is een water-zandtafel gevuld met macaroni en herfstmateriaal, om impliciet met de themawoorden in aanraking te komen.

Voorbeeld voor anderen

Locaties: basisschool Paus Joannes en peuterspeelzaal De Kleine Beer
Gemeente: Rotterdam

Kinderen worden op een warme en bijzonder respectvolle wijze benaderd door de leidsters. Zo wordt ieder kind benaderd vanuit zijn of haar unieke eigenschappen. De kennis over het kind, dat wat hem en haar bezighoudt en de ruimte die kinderen nodig hebben om tot spreken en/of activiteiten over te gaan, wordt volledig gerespecteerd. Daar waar de peuterspeelzaal inzet op een hoge zelfstandigheid, het samen oplossen van vragen en probleem en de verantwoording van de rituelen en regels onderdeel maken van de groep, gaat dit in de basisschool verder. Ook nu is verfijning op de behoeften van kinderen aanwezig door de inzet van twee klokken, zodat de jongste kinderen minder lang op aandacht van de leerkracht hoeven te wachten. De rituelen en regels zijn zichtbaar een verantwoordelijkheid van de groep en kinderen worden aangezet elkaar te helpen.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.5b De kwaliteit van de educatie: pedagogisch handelen uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C2 PEDAGOGISCH HANDELEN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Respectvol pedagogisch handelen*			82	18	795		1	86	13	732
2 Duidelijke pedagogische gedragsgrenzen*		4	90	6	795		5	89	6	732
3 Sociale vaardigheden en persoonlijke competenties*		6	88	6	795		3	90	7	746
4 Respect voor de autonomie van het kind*		10	84	6	795		4	86	10	748
5 Aantrekkelijke en spel- en taaluitlokkende ruimte*		40	52	8	792		29	59	12	714

Het pedagogisch handelen op de voor- en de vroegscholen laat nu hetzelfde positieve beeld zien als ten tijde van de bestandsopname. De vroegscholen hebben op het punt van de inrichting van de groepsruimte meer vooruitgang geboekt dan de voorscholen: van 40 procent oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 29 procent oordeel '2' tijdens de monitor bij de voorscholen en van 29 procent oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 16 procent oordeel '2' tijdens de monitor bij de vroegscholen.

3.6 Kwaliteit van de educatie: educatief handelen

Er is lichte verbetering zichtbaar ten opzichte van de bestandsopname. Net als tijdens de bestandsopname blijft het voor sommige pedagogisch medewerkers en leraren van groep 1 en 2 lastig om interactie tussen kinderen te bevorderen en de activiteiten af te stemmen op verschillen in leeftijd en ontwikkelingsfase.

Monitor

Tabel 3.6a De **beoordeling** van de kwaliteit van de educatie: het educatief handelen uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C3 EDUCATIEF HANDELEN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Het educatief handelen is goed op elkaar afgestemd		7	89	4	252		6	92	2	166
2 Effectieve, gerichte activiteiten taalontwikkeling		7	90	3	256		3	90	7	199
3 Bevorderen van interactie met en tussen		24	74	2	256		20	77	3	199

kinderen										
4 Actieve betrokkenheid/verrijking spelen en werken		8	86	6	256		8	89	3	199
5 Bevorderen van de ontwikkeling van aanpakgedrag		25	74	1	256		11	85	4	198
6 Gedrag pedagogisch medewerkers/leraar groep 1 en 2 is responsief		2	92	6	256		3	92	5	199
7 Afstemmen activiteiten op ontwikkelingsverschillen		29	70	1	254		11	86	3	199

Op zowel de voor- als de vroegscholen is het educatief handelen op een aantal punten voldoende. Indicatoren waarop een kwart van de voorscholen nog onvoldoende scoort, zijn: bevorderen van de interactie met en tussen kinderen, bevorderen van de ontwikkeling van aanpakgedrag, en de afstemming van activiteiten op ontwikkelingsverschillen.

De beoordeling van de kwaliteit van het educatief handelen komt ook tot stand tijdens observaties in de groepen. Daarom is ook dit aspect niet bevraagd in de digitale vragenlijst en ontbreekt een waardering van het educatief handelen.

Toelichting

Op de vroegscholen is het educatief handelen volgens alle indicatoren iets beter dan op de voorscholen. Op de voorscholen zullen leraren hun activiteiten nog beter moeten afstemmen op ontwikkelingsverschillen tussen (groepen) kinderen.

Voorbeeld voor anderen

*Locaties: kinderdagverblijf 2Turven Hoog
Gemeente: Den Haag*

De interactie met en tussen de kinderen wordt op een soms voorbeeldige manier bevorderd. Voorbeeld is het fruit eten, waarbij de leidster de kinderen helpt en stimuleert om fruit met elkaar te ruilen, zodat iedereen fruit heeft dat hij of zij lust. Daarbij gaat de leidster precies ver genoeg in haar ondersteuning om de kinderen in staat te stellen de 'onderhandelingen' zelf tot een goed einde te brengen. De inspectie heeft gezien dat kinderen expliciet worden uitgedaagd om mee te doen; er is sprake van dialoog en reflecties en kinderen krijgen veel gelegenheid een eigen inbreng te geven in woord en daad. Mooi ook om te zien hoe een leidster met de teksten van de methode liedjes maakt en die begeleidt op de gitaar. Dit vraagt naast een specifieke vaardigheid ook kennis van de doelen, de kinderen en een goede voorbereiding.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.6b De kwaliteit van de educatie: het educatief handelen uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

C3 EDUCATIEF HANDELEN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Het educatief handelen is goed op elkaar afgestemd*		23	68	9	782		12	78	10	569
2 Effectieve, gerichte activiteiten taalontwikkeling		20	77	3	548		7	86	7	463
3 Bevorderen van interactie met en tussen kinderen*		28	68	4	791		23	71	6	746
4 Actieve betrokkenheid/verrijking spelen en werken*		14	76	10	792		17	73	10	741
5 Bevorderen van de ontwikkeling van		35	63	2	794		26	70	4	741

aanpakgedrag*										
6 Gedrag pedagogisch medewerkers/leraar groep 1 en 2en is responsief*		5	86	9	795		7	85	8	747
7 Afstemmen activiteiten op ontwikkelingsverschillen*		51	47	2	794		30	66	4	746

De indicatoren van het aspect De kwaliteit van de educatie: het educatief handelen zijn verbeterd of gelijk gebleven sinds de bestandsopname. Pedagogisch medewerkers en leraren van groep 1 en 2 zijn beter geworden in het stimuleren van de actieve betrokkenheid van kinderen: van 17 procent oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 8 procent oordeel '2' tijdens de monitor.

3.7 Ontwikkeling, begeleiding en zorg

De kwaliteit van de 'Ontwikkeling, begeleiding en zorg' is verbeterd sinds de bestandsopname. Toch liggen er nog meerdere verbeterpunten voor de vve-locaties. Dat geldt vooral de planmatigheid van de begeleiding en de evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg.

Monitor

Tabel 3.7a De **waardering** van de ontwikkeling, begeleiding en zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D1 ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen		54	46		1376		37	63		885
2 Planmatige begeleiding		53	5	42	1378		21	2	77	879
3 Evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg		41	59		1286		9	91		887

Tabel 3.7b De **beoordeling** van de ontwikkeling, begeleiding en zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D1 ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen		23	72	5	255		9	85	6	198
2 Planmatige begeleiding	1	56	42	1	255		26	68	6	198
3 Evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg		55	45		255		26	74		198
4 Specifieke aandacht voor de taalontwikkeling		35	65		216		13	84	3	170

De beoordeling van indicator D1.1 (volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen) is positiever dan de waardering. 37 procent van de voorscholen en 25 procent van de vroegscholen heeft in de vragenlijsten aangegeven dat zij niet van elk kind de beginsituatie vastleggen (binnen drie maanden na de start van het kind op de (voor)school). Daarnaast heeft 26 procent van de voorscholen aangegeven dat zij de brede ontwikkeling van de peuters niet minimaal drie keer in beeld brengen. Daarom is indicator D1 op een groot deel van de vve-locaties als een '2' gewaardeerd. In de praktijk blijkt dat deze onderdelen echter op meer locaties voldoende zijn.

Toelichting

Ten aanzien van de ontwikkeling, begeleiding en zorg krijgen relatief meer vroegscholen een beoordeling 'voldoende' of 'voorbeeld voor anderen'. Dat laat onverlet dat de verbeterpunten voor de voor- en de vroegscholen gelden. Over het algemeen volgen zowel de voor- als de vroegscholen de brede ontwikkeling van alle kinderen in voldoende mate. De planmatige begeleiding van de kinderen die extra zorg nodig hebben en de evaluatie van de geboden zorg zijn echter op meer dan de helft van de voorscholen (resp. 56 en 55 procent) en op ruim een kwart van de vroegscholen onvoldoende en kunnen worden aangemerkt als verbeterpunt. De begeleiding van de taalontwikkeling is op een derde (35 procent) van de voorscholen een verbeterpunt. Overigens moet worden opgemerkt dat deze indicator facultatief beoordeeld wordt, namelijk wanneer specifieke problematiek bij de doelgroepkinderen vereist dat de begeleiding en zorg daarop afgestemd moet worden.

Voorbeeld voor anderen

*Locatie: R.K. basisschool St. Antonius
Gemeente: Haarlemmermeer (Nieuw-Vennep)*

De school heeft normen vastgesteld wanneer zij vindt dat leerlingen uitvallen. Op het moment dat dit gebeurt, vindt er extra hulp plaats gericht op het gebied van de uitval. Daarnaast wordt er op het gebied van planmatige begeleiding groepsdoorbroken gewerkt. Leerlingen die dezelfde onderwijsbehoeftes hebben, vormen samen een groepje. Dit groepje krijgt extra aandacht (zowel voor wat betreft verdieping als voor extra uitdaging) van een van beide onderbouwleerkrachten. Deze begeleiding is duidelijk zichtbaar opgenomen in de dagplanning. Hetgeen in de klas is gezien tijdens het bezoek is ook direct terug te vinden in de verschillende documenten, waarbij enkel die zaken staan genoteerd die ook daadwerkelijk van belang zijn.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.7c De kwaliteit van de ontwikkeling, begeleiding en zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D1 ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Volgen van de brede ontwikkeling van alle kinderen*		37	58	5	797		13	81	6	743
2 Planmatige begeleiding*		68	30	2	796		34	61	5	746
3 Evaluatie van de aangeboden begeleiding en zorg#		82	17	1	549		39	59	2	485
4 Specifieke aandacht voor de taalontwikkeling		60	39	1	358		20	76	4	317

Het aspect D1. Ontwikkeling, begeleiding en zorg heeft op alle indicatoren een hogere score dan bij de bestandsopname. Opvallend is dat veel meer voorscholen een voldoende oordeel krijgen bij de evaluatie: van 82 procent oordeel '2' tijdens de bestandsopname naar 55 procent oordeel '2' tijdens de monitor.

3.8 Externe zorg

Over het algemeen is de kwaliteit van de externe zorg voldoende. Het aspect D2. Externe zorg laat hetzelfde positieve beeld zien als bij de bestandsopname.

Monitor

Tabel 3.8a De **waardering** van de externe zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D2 EXTERNE ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Overzicht kinderen die externe zorg nodig hebben		37	63		1291		34	66		788
2 Overleg met ouders over externe zorg		24	76		1362		4	96		895

Tabel 3.8b De **beoordeling** van de externe zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D2 EXTERNE ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Overzicht kinderen die externe zorg nodig hebben		4	96		254			100		198
2 Overleg met ouders over externe zorg		3	95	2	254			97	3	198
3 Ontwikkeling bijhouden van kinderen met extra zorg		5	95		255			100		198

Toelichting

De externe zorg op de vve-locaties is beter beoordeeld dan uit de waardering op basis van de vragenlijsten naar voren kwam. De vve-locaties hebben in de vragenlijst aangegeven dat zij geen overzicht hebben van de kinderen die externe zorg nodig hebben die de locatie zelf niet kan leveren. Tijdens de bezoeken bleken de kinderen die externe zorg nodig hebben wel bij de pedagogisch medewerkers en leraar groep 1 en 2 bekend te zijn. Bij de vragenlijsten heeft 13 procent van de voorscholen ingevuld dat het onduidelijk is wie verantwoordelijk is voor het in gang zetten van de externe zorg. Daarnaast geeft nog eens 10 procent van de voorscholen aan dat de ouders niet worden ondersteund bij de aanmelding van het kind voor externe zorg. In de praktijk blijkt op de bezochte locaties echter wel sprake te zijn van ondersteuning. Een verklaring hiervoor kan zijn dat degene die de vragenlijst invulde wellicht niet degene is die goed zicht heeft op de externe zorg.

Voorbeeld voor anderen

*Locaties: o.b.s. Plataanschool, kinderdagverblijf en peuterspeelzaal Jip en Janneke
Gemeente: Leeuwarden*

De contacten met de externe zorgketen zijn over en weer goed. De medewerker van het 'Frontline-team', die een werkplek heeft in het gebouw van de basisschool en de voorscholen, vormt hierin een zeer belangrijke schakel. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers betrekken deze medewerker vaak bij zorgvragen rondom een kind of om contacten te leggen met externe zorgverleners. Ook de lijnen naar de verpleegkundige van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) zijn zeer kort.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.8c De kwaliteit van de externe zorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

D2 EXTERNE ZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Overzicht kinderen die externe zorg nodig hebben*		9	89	2	792		3	96	1	728
2 Overleg met ouders over externe zorg		1	96	3	539			95	5	456
3 Ontwikkeling bijhouden van kinderen met extra zorg		6	94		524		2	97	1	447

Het aspect D2. 'Externe zorg' laat hetzelfde positieve beeld zien als bij de bestandsopname.

3.9 Kwaliteitszorg

De kwaliteitszorg in brede zin is zowel op de voor- als de vroegscholen nog steeds een belangrijk verbeterpunt. Het aspect E. Kwaliteitszorg is over de volle breedte wel verbeterd sinds de bestandsopname.

Monitor

Tabel 3.9a De **waardering** van de kwaliteitszorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

E INTERNE KWALITEITSZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Vve-coördinatie in voor- c.q. vroegschool		12	88		1376		14	86		892
2 Voor-/vroegschool evalueert vve-kwaliteit		90	6	4	1184		96	2	2	731
3 Voor-/vroegschool evalueert opbrengsten kinderen		73	21	6	1331		44	10	46	885
4 Planmatig werken aan verbetermaatregelen		48	52		729		44	56		678
5 Voor-/vroegschool borgt de kwaliteit van de educatie		38	62		1280		51	49		823
6 Vve zit in de kwaliteitszorg van de basisschool							38	62		840

Tabel 3.9b De **beoordeling** van de kwaliteitszorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

E INTERNE KWALITEITSZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Vve-coördinatie in voor- c.q. vroegschool		3	93	4	255		5	90	5	198
2 Voor-/vroegschool evalueert vve-kwaliteit		34	63	3	254		30	67	3	198
3 Voor-/vroegschool evalueert opbrengsten kinderen		70	30		254		39	60	1	196
4 Planmatig werken aan verbetermaatregelen		30	60	10	254		18	73	9	196
5 Voor-/vroegschool borgt de kwaliteit van de educatie		32	60	8	254		26	67	7	198
6 Vve zit in de kwaliteitszorg van de basisschool							27	70	3	192

De beoordeling van de evaluatie van de vve-kwaliteit is positiever dan de waardering op basis van de vragenlijsten. De meeste voor- en vroegscholen geven in de vragenlijst aan dat zij de kwaliteit van vve jaarlijks evalueren. De meeste vve-locaties hebben de vraag aan welke partijen zij rapporteren met 'anders, namelijk...' beantwoord. De antwoordopties 'gemeente', 'houders/besturen' en 'ouders' hebben zij leeg gelaten. In de waardering werd vervolgens een '2' toegekend, terwijl de locaties in een aantal gevallen dus toch rapporteerden aan betrokkenen over de kwaliteit van vve.

Toelichting

De vve-coördinatie in de voor- en de vroegscholen is voldoende, maar van een cyclisch proces van evalueren van de kwaliteit van vve, het planmatig werken aan verbetermaatregelen en het borgen van de vve-kwaliteit is op een derde van de vve-locaties nog geen sprake. Opvallend is het percentage vve-locaties waar de evaluatie van de vve-opbrengsten van de kinderen nog een verbeterpunt is. Hiermee wordt bedoeld dat de gegevens uit het observatiesysteem en de eventueel afgenomen toetsen worden geanalyseerd en geëvalueerd. Met name op de voorscholen is dit een punt van aandacht. De voorscholen werken nog niet zo lang met een systeem van kwaliteitszorg, zoals op de (vroeg)scholen al langer gebruikelijk is. De inzet van hbo'ers, waar nu met de bestuursafspraken op ingezet wordt, kan daarbij helpen.

Voorbeeld voor anderen

*Locaties: peuterspeelzaal en kinderopvang De Kinderkajuit
Gemeente: Apeldoorn*

De unitmanager is verantwoordelijk voor de kwaliteitszorg. Kinderopvang OOK Apeldoorn is HKZ-gecertificeerd. In de kwaliteitszorgsystematiek van de locatie is vve herkenbaar opgenomen en onderdeel van het cyclische proces. Gemeentebreed zijn er sinds een jaar HBO-coaches aangesteld op de voorscholen. De HBO-coaches hebben de taak om de kwaliteit van vve te bewaken en te borgen. De HBO-coaches bezoeken veelvuldig de groepen en begeleiden de pedagogisch medewerkers bij het uitvoeren van het vve-programma. Elk half jaar rapporteren de HBO-coaches over vve-onderwerpen en worden er verbeterpunten afgesproken. Tevens zijn de HBO-coaches aanwezig bij de teamoverleggen waar vve een vast onderdeel is.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.9c De kwaliteit van de interne kwaliteitszorg uitgesplitst naar voor- en vroegscholen; percentages '1', '2', '3' en '4' per indicator

E INTERNE KWALITEITSZORG	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Vve-coördinatie in voor- c.q. vroegschool*		25	72	3	785		31	66	3	733
2 Voor-/vroegschool evalueert vve-kwaliteit*	1	51	45	3	781	1	45	50	4	699
3 Voor-/vroegschool evalueert opbrengsten kinderen	2	90	8		407	1	58	40	1	423
4 Planmatig werken aan verbetermaatregelen*	2	60	37	1	779	1	45	50	4	735
5 Voor-/vroegschool borgt de kwaliteit van de educatie*	1	54	43	2	777	1	38	58	3	734
6 Vve zit in de kwaliteitszorg van de basisschool						1	66	32	1	437

Ook het aspect E. Kwaliteitszorg is over de volle breedte verbeterd. Met name de afname van het aantal verbeterpunten valt op. Dat heeft nog niet geleid tot een toename van het aantal 'voorbeelden voor anderen'. De kwaliteitszorg blijft een punt van aandacht.

3.10 Doorgaande lijn

De doorgaande lijn is in de basis voldoende, maar er liggen veel mogelijkheden voor verbetering. De kwaliteit van de doorgaande lijn is verbeterd sinds de bestandsopname.

Monitor

Tabel 3.10a De **waardering** van de doorgaande lijn uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de vragenlijsten door de vve-locaties zelf; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

F. DOORGAANDE LIJN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
2 Voldoende doorstroom van voor- naar vroegschool		58	42		1295					
3 Warme overdracht		41	59		1358		39	61		841
4 Afstemming aanbod voor- en vroegschool		14	86		1069		12	88		777
5 Afstemming pedagogisch-educatief handelen		53	47		1080		48	52		777
6 Afstemming in omgang met ouders		46	54		1080		45	55		777
7 Afstemming interne begeleiding en zorg		41	59		1080		50	50		777

Tabel 3.10b De **beoordeling** van de doorgaande lijn uitgesplitst naar voor- en vroegscholen op grond van de onderzoeken door de inspectie; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

F. DOORGAANDE LIJN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Vve-coördinatie tussen voor- en vroegschool		9	79	12	246		9	79	12	198
2 Voldoende doorstroom van voor- naar vroegschool		21	78	1	220					
3 Warme overdracht		11	71	18	252		8	70	22	198
4 Afstemming aanbod voor- en vroegschool		18	77	5	224		18	77	5	194
5 Afstemming pedagogisch-educatief handelen		58	41	1	224		56	42	2	195
6 Afstemming in omgang met ouders		43	55	2	224		44	54	2	195
7 Afstemming interne begeleiding en zorg		55	43	2	221		51	45	4	195

De doorstroom van de voor- naar de vroegschool is positiever beoordeeld door de inspecteurs dan op basis van de vragenlijst werd berekend. Een reden daarvoor kan zijn dat de inspectie met name vve-locaties heeft bezocht die een koppel vormden.

Toelichting

Ruim 80 procent van de voor- en vroegscholen hanteert een standaard overdrachtsformulier. De locaties geven in de vragenlijst echter aan dat niet alle relevante gegevens in het overdrachtsformulier zijn opgenomen. Tijdens de locatiebezoeken blijken deze gegevens in de praktijk wel in het overdrachtsformulier te zijn opgenomen of deel uit te maken van een warme overdracht.

De vve-coördinatie tussen de voor- en de vroegschool en de warme overdracht is op de meeste voor- en vroegscholen van voldoende niveau. Dat geldt ook voor de doorstroom van voor- naar vroegschool, hoewel dit op 40 procent deel van de voorscholen toch nog een verbeterpunt is. Aangezien in de meeste gemeenten afspraken zijn gemaakt over het gebruikte vve-programma, is de afstemming van het aanbod op de meeste voor- en vroegscholen voldoende. De inhoudelijke afstemming op het gebied van pedagogisch-educatief handelen, de omgang met ouders en de afstemming van de interne begeleiding en zorg zijn op een groot deel van de vve-locaties echter nog verbeterpunten.

Voorbeeld voor anderen

Locaties: Kindcentrum De Hofferie, locatie OKE-huis, en openbare basisschool De Lipper

Gemeente: Enschede

Bij de start van het kindcentrum is ook de vve-coördinatie tussen de voor- en vroegschool geregeld. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de pedagogisch medewerkers en leerkrachten en tussen de directies. Niet alleen voor vve-kinderen, maar voor alle peuters die naar de basisschool gaan vindt een warme overdracht plaats. Hierbij zijn ook de ouders aanwezig voor alle vve-kinderen. De samenwerking tussen de partners verloopt soepel en betrokkenen geven aan elkaar makkelijk te vinden. Thema's, gezamenlijke activiteiten en ouderbijeenkomsten worden afgestemd.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.10c De kwaliteit van de doorgaande lijn uitgesplitst naar voor- en vroegscholen;

percentages '1', '2', '3' en '4' per indicator

F. DOORGAANDE LIJN	Voorschool					Vroegschool				
	1	2	3	4	N	1	2	3	4	N
1 Vve-coördinatie tussen voor- en vroegschool#	1	26	67	5	501	1	29	66	4	463
2 Voldoende doorstroom van voor- naar vroegschool		15	84	1	480		16	83	1	338
3 Warme overdracht		21	70	9	506		21	71	8	434
4 Afstemming aanbod voor- en vroegschool#	2	47	47	4	477	2	47	47	4	443
5 Afstemming pedagogisch-educatief handelen#	2	74	23	1	452	2	71	25	2	436
6 Afstemming in omgang met ouders#	2	69	28	1	455	1	64	33	2	437
7 Afstemming interne begeleiding en zorg#	2	76	21	1	452	2	69	27	2	434

De kwaliteit van de doorgaande lijn is verbeterd sinds de bestandsopname. Met name de inhoudelijke afstemming van het aanbod, het pedagogisch-educatief handelen, de omgang met ouders en de interne begeleiding en zorg is verbeterd, maar zoals vermeld zijn dit nog steeds verbeterpunten.

3.11 Resultaten van vve

Er zijn onvoldoende concrete en meetbare resultaatafspraken gemaakt tussen de gemeenten en de schoolbesturen om een uitspraak te kunnen doen over de resultaten van vve.

Monitor

Tabel 3.11a De **waardering** van de resultaten van vve op de vroegscholen; **percentages '1', '2', '3' en '4' per indicator**

G VVE-RESULTATEN	Vroegschool				
	1	2	3	4	N
1 De resultaten worden gemeten conform de gemeentelijke afspraken	-	-	-	-	-
2 De resultaten zijn van voldoende niveau	-	-	-	-	-
3 Voldoende kinderen geen verlengde kleuterperiode			100		244

Tabel 3.11b De **beoordeling** van de resultaten van vve op de vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

G VVE-RESULTATEN	Vroegschool				
	1	2	3	4	N
1 De resultaten worden gemeten conform de gemeentelijke afspraken	-	-	-	-	-
2 De resultaten zijn van voldoende niveau	-	-	-	-	-
3 Voldoende kinderen geen verlengde kleuterperiode		2	98		185

In elf gemeenten zijn nog geen afspraken gemaakt over de resultaten die men met vve wenst te bereiken. Op de locaties in deze G37 zijn de indicatoren 'de resultaten worden gemeten conform de gemeentelijke afspraken' (G1) en 'de resultaten zijn van voldoende niveau' (G2) daarom niet beoordeeld. In de meeste andere gemeenten zijn de resultaatafspraken nog pril, waardoor een beoordeling van de resultaten op locatieniveau tijdens de monitor nog niet mogelijk was. De waardering en de beoordeling van de verlengde kleuterperiode komen overeen. Op vrijwel alle vroegscholen is geen sprake van te veel leerlingen met een verlengde kleuterperiode. Indien dit wel het geval is, geeft de school hiervoor voldoende onderbouwing.

Vergelijking met bestandsopname

Tabel 3.11c De resultaten van vve op de vroegscholen; **percentages** '1', '2', '3' en '4' per indicator

G VVE-RESULTATEN	Vroegschool				
	1	2	3	4	N
3 Voldoende kinderen geen verlengde kleuterperiode*		18	81	1	644

Er zijn ten opzichte van de bestandsopname minder kinderen met een verlengde kleuterperiode. De overige indicatoren bij het aspect 'Resultaten' zijn niet beoordeeld, want er zijn nog geen afspraken gemaakt op gemeentenniveau die geëvalueerd (kunnen) worden op de locaties.

3.12 Conclusies

Vrijwel alle aspecten op locatieniveau zijn tenminste gelijk gebleven of verbeterd ten opzichte van de bestandsopname. Er is meer kwaliteit van vve aangetroffen. Het aspect Condities is over het algemeen voldoende. Dat geldt ook voor de externe zorg en de kwaliteit van de educatie op de voor- en de vroegscholen. De verbeterpunten liggen daar met name bij de voorscholen; de planning kan doelgerichter en de opklimmende moeilijkheidsgraad in het aanbod en de daarmee samenhangende differentiatie kunnen worden verbeterd. Daarnaast vergt de inrichting van de groepsruimten in de voorscholen aandacht. Ten slotte kunnen de vve-activiteiten in de voorscholen beter afgestemd worden op de ontwikkelingsverschillen tussen (groepen) kinderen en kan de interactie tussen pedagogisch medewerkers en kinderen, en tussen kinderen onderling worden verbeterd.

De inspectie heeft verbeterpunten geconstateerd zowel bij de voor- als bij de vroegscholen bij het ouderbeleid, de planmatigheid van de begeleiding en de zorg, de kwaliteitszorg en de inhoudelijke afstemming van de doorgaande lijn. Voor de vve-kinderdagverblijven is de doorgaande lijn minder gemakkelijk te realiseren dan voor vve-peuterspeelzalen.

Tijdens de monitor 2013 heeft de inspectie gewerkt met digitale vragenlijsten voor alle vve-locaties en locatiebezoeken op 18 procent van de locaties. De resultaten van de vragenlijsten zijn omgezet naar waarderingen. Bij de indicatoren waarvoor dat mogelijk was, bleken de beoordelingen van de inspecteurs op de locaties vaak positiever dan de waarderingen uit alle vragenlijsten. Een belangrijke verklaring voor dat verschil is dat de inspecteurs bij de beoordeling van de indicatoren de context van de locatie laten meewegen. Dat laat onverlet dat de verbeterpunten die uit de vragenlijsten naar voren komen overeenkomen met de verbeterpunten die de inspecteurs op de vve-locaties hebben vastgesteld. De inspecteurs en de locaties zijn het dus eens over de verbeterpunten.

Relatie tussen oordelen op locatie- en op gemeenteniveau

De monitor toont aan dat er een zwak tot matig positief verband is tussen de oordelen op locatie- en op gemeenteniveau ($.166 < r < .497$). In gemeenten waar de kwaliteit van het vve-beleid beter is, is het oordeel over de vve-locaties hoger (en vice versa) op vrijwel alle aspecten. Het aspect G Opbrengsten is buiten beschouwing gelaten, omdat weinig locaties hierop zijn beoordeeld (zie ook paragraaf 3.11).

Het positieve verband geldt zowel voor de voor- en de vroegscholen apart, als voor de voor- en vroegscholen samen^{1 4}.

Een aantal onderdelen wordt zowel op gemeentelijk niveau als op locatieniveau beoordeeld, namelijk 'ouderbeleid', 'kwaliteitszorg' en 'doorgaande lijn'. Er blijkt een zwak tot matig positief verband te zijn tussen de oordelen op gemeentelijk niveau en op locatieniveau bij deze indicatoren. Dit betekent dat des te hoger een gemeente scoort op de indicator 1a4 'ouders', des te hoger de vve-locaties in die gemeente scoren op de indicatoren die betrekking hebben op ouderbeleid (en vice versa). Dit verband is zwak, maar wel significant voor alle indicatoren ($.155 < r < .333$), behalve indicator B7 'rekening houden met thuistaal'. Deze indicator is bij 25 procent van de vve-locaties niet beoordeeld (zie paragraaf 3.3).

Er is een zwak positief verband tussen het oordeel op gemeenteniveau van indicator 1a7 'Interne kwaliteitszorg' en de oordelen op locatieniveau van aspect E. Kwaliteitszorg ($.143 < r < .352$). De vve-locaties in een gemeente scoren hoger op alle indicatoren bij het aspect E. Kwaliteitszorg wanneer een gemeente hoger scoort op indicator 1a7 'interne kwaliteitszorg' (en vice versa). Indicator E6 'vve zit in de kwaliteitszorg van de basisschool' wordt alleen op de vroegscholen beoordeeld.

Er is een zwak tot matig positief verband tussen de oordelen op de vve-locaties in een gemeente bij de indicatoren die vallen onder het aspect F. Doorgaande lijn en de indicator op gemeentelijke niveau die betrekking heeft op de doorgaande lijn, namelijk indicator 1a8 'doorgaande lijn' ($.131 < r < .403$). Bij de indicatoren die betrekking hebben op de basis van de doorgaande lijn, namelijk de vve-coördinatie, de (warme) overdracht en de afstemming van het aanbod en het pedagogisch-educatief handelen is deze relatie significant: in gemeenten die hoger scoren op indicator 1a8, scoren de vve-locaties ook hoger op deze indicatoren (en vice versa). Bij de overige indicatoren is er geen sprake van een significant verband.

^{1 4} Zie voor het correlatieoverzicht bijlage II.

4 Conclusies

Hierna beschrijft de inspectie de conclusies van het onderzoek naar de kwaliteit van voor- en vroegschoolse educatie op het niveau van de gemeenten en van de locaties in de 37 grote steden. Daarnaast beschrijft dit hoofdstuk de relatie tussen het vve-beleid van de gemeente en de kwaliteit van vve op de locatie(s) en geeft het een vooruitblik op de monitor 2015. Bij de middelgrote en kleine gemeenten voert de inspectie signaalgestuurd toezicht uit. De resultaten daarvan beschrijft de inspectie in haar jaarlijkse onderwijsverslag.

4.1 Gemeenten

De inspectie constateert dat gemeenten over het algemeen vooruit zijn gegaan sinds de bestandsopname. Tegelijkertijd doen gemeenten het nog niet goed genoeg, want op de punten waar de gemeenten tekortschoten bij de bestandsopname is de vooruitgang nog onvoldoende.

In bijna alle grote steden zijn de doelgroepdefinitie, de toeleiding, de doorgaande lijn en de vve-coördinatie van voldoende niveau. In deze gemeenten hebben de betrokkenen bij vve afspraken gemaakt over welke kinderen in aanmerking komen voor vve, hoe deze kinderen naar een vve-peuterspeelzaal of vve-kinderdagverblijf worden toegeleid naar een voorschoolse voorziening en hoe de overdracht van de kinderen van de voorschool naar de vroegschool plaatsvindt. Op alle onderzochte aspecten heeft de inspectie gemeenten gezien die kunnen gelden als 'voorbeeld voor anderen'.

Ondanks de verbetering van de kwaliteit van vve op gemeentenniveau zijn er nog steeds dezelfde verbeterpunten als bij de bestandsopname.

Bij de volgende aspecten is verbetering gewenst:

- 'Ouders': meer dan de helft van de gemeenten (54 procent) kan het ouderbeleid verbeteren, met name door voorafgaand aan het vaststellen van het beleid een goede analyse van de ouderpopulatie te maken. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 76 procent;
- 'Interne kwaliteitszorg': bij 46 procent van de gemeenten is dit een verbeterpunt. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 76 procent;
- 'Resultaten': 30 procent van de gemeenten heeft hierover geen afspraken gemaakt met de schoolbesturen. Tijdens de bestandsopname kreeg 86 procent van de gemeenten het oordeel '1' of '2';
- 'Systematische evaluatie en verbetering': een derde van de gemeenten (32 procent) zou voortuitgang boeken door het eigen vve-beleid te evalueren. Tijdens de bestandsopname bedroeg dit percentage 46 procent.

30 procent van de G37 moeten nog (concrete en meetbare) afspraken maken met de schoolbesturen over de beoogde resultaten van vroegschoolse educatie. In de gesprekken die de inspectie jaarlijks met de schoolbesturen voert, wordt (opnieuw) aandacht gevraagd voor deze afspraken.

De G37 hebben gezamenlijk voldoende aanbod gecreëerd voor doelgroepeuters, maar niet alle G37 zijn in staat om een betrouwbaar beeld te geven van het aantal doelgroepeuters op de voorscholen. Gemeenten zijn vrij in het bepalen welke

kinderen tot de doelgroep behoren. De samenstelling en de grootte van de doelgroep kan dus per gemeente verschillen. Daarnaast hebben niet alle G37 hun non-bereik voldoende in beeld. Het is daardoor nog onvoldoende onduidelijk hoeveel peuters die dat nodig hebben daadwerkelijk op de vve-plekken zitten.

4.2 Locaties

Vooraf

De inspectie heeft de waarderingen in de vragenlijsten van de vve-locaties (aantal: 2.285) en de oordelen van de bezochte vve-locaties (aantal: 439) vergeleken.

De oordelen van de inspecteurs zijn bij enkele indicatoren positiever dan de waarderingen op basis van de vragenlijsten. Mogelijke verklaringen daarvoor zijn:

- De inspecteurs beoordelen een indicator in een breder perspectief. Zij betrekken de context en andere ontwikkelingen van de voor- en vroegscholen bij hun beoordeling van een indicator.
- Er zat regelmatig een lange periode tussen het invullen van de vragenlijst en het onderzoek door de inspectie. De inspecteurs merkten tijdens de bezoeken dat het invullen van de vragenlijsten een bewustwordingsproces in gang zette bij de houders, schoolbesturen en de beroepskrachten.
- De vragen zijn niet altijd juist begrepen door de invuller, waardoor in sommige gevallen vervuiling van de antwoorden optrad, bijvoorbeeld omdat de invuller 'onbekend' invulde, maar er wel degelijk 'iets' gebeurde.

Vergelijking bestandsopname en monitor 2013/2014

Net zoals op gemeenteniveau zijn vrijwel alle aspecten op locatieniveau verbeterd of gelijk gebleven sinds de bestandsopname. De kwaliteit van vve op de locaties is merkbaar verbeterd.

De volgende aspecten zijn verbeterd of gelijk gebleven:

- *Conditie*; met uitzondering van indicator 5.3 'voldoende beheersing van de Nederlandse taal'. Dit is een verbeterpunt geworden aangezien de criteria bij deze indicator zijn aangepast aan de bestuursafspraken. De taaleisen zijn in de bestuursafspraken sterk verhoogd: alle pedagogisch medewerkers moeten voldoen aan de taaleis 3F.
- *Ouders*; met name het gerichte ouderbeleid is verbeterd.
- *Kwaliteit van het educatief handelen bij de voorscholen*; met name het stimuleren van de actieve betrokkenheid van kinderen is toegenomen.
- *Resultaten van vve*; alleen kleuterverlenging is verbeterd. De overige indicatoren zijn niet beoordeeld, omdat er nog geen afspraken zijn gemaakt met gemeenten en er dus nog geen evaluatie mogelijk is.

Twee aspecten laat hetzelfde positieve beeld zien als bij de bestandsopname:

- *Kwaliteit van het pedagogisch handelen*;
- *Externe zorg*.

De overige aspecten zijn op alle onderdelen verbeterd:

- *Aspect C1. Kwaliteit van de educatie*: het aangeboden programma is over de volle breedte verbeterd; alle indicatoren zijn verbeterd. Opvallend is de verbetering bij de voorscholen.

- Aspect D1. Ontwikkeling, begeleiding en zorg: opvallend is dat veel meer voorscholen een voldoende oordeel krijgen bij de evaluatie, maar dat er ook voorscholen zijn die een '1' krijgen bij planmatige begeleiding.
- Aspect E. Kwaliteitszorg: opvallend minder verbeterpunten, maar nog zonder een toename van het aantal 'voorbeelden voor anderen'. De kwaliteitszorg blijft een punt van aandacht.
- Aspect F. Doorgaande lijn: de inhoudelijke afstemming van het aanbod, het pedagogisch-educatief handelen, de omgang met ouders en de interne begeleiding en zorg is verbeterd.

Ondanks de verbetering vergeleken met de bestandsopname constateert de inspectie dat de verbeterpunten uit de bestandsopname ook in 2013/2014 als verbeterpunten naar voren komen, namelijk bij het ouderbeleid, de planmatigheid van de begeleiding en zorg, de kwaliteitszorg en de inhoudelijke afstemming van de doorgaande lijn. Deze aandachtspunten gelden zowel voor de voor- als voor de vroegscholen.

Bij een aantal indicatoren is de kwaliteit van vve op de vroegscholen beter dan op de voorscholen. Relatief meer vroegscholen werken met een doelgerichte planning. De leraren in groep 1 en 2 kunnen het aanbod beter differentiëren, waardoor het beter aansluit op de (ontwikkelings)verschillen tussen kinderen. Daarnaast is het educatief handelen van de leraren in groep 1 en 2 op de vroegscholen vaker van voldoende niveau dan van de pedagogisch medewerkers op de voorscholen. Ten slotte krijgen relatief meer vroegscholen een beoordeling 'voldoende' of 'voorbeeld voor anderen' bij het aspect 'Ontwikkeling, begeleiding en zorg'.

Binnen de voorscholen blijken er verwaarloosbaar kleine verschillen te zijn tussen de oordelen bij de vve-peuterspeelzalen en de vve-kinderdagverblijven.

Relaties tussen kwaliteit van het vve-beleid op gemeenteniveau en de kwaliteit van de uitvoering van vve op locatieniveau

Er is een zwak tot matig verband tussen de kwaliteit van vve op gemeente- en op locatieniveau. Een hoger gemiddeld oordeel op gemeenteniveau hangt samen met een hoger gemiddeld oordeel op de meeste aspecten op locatieniveau. Daarnaast is er een zwak tot matig verband tussen de oordelen op de onderdelen die zowel op gemeenteniveau als op locatieniveau worden beoordeeld, zoals het ouderbeleid, de kwaliteitszorg en de doorgaande lijn. De kwaliteit van het vve-beleid van de gemeente op deze onderdelen hangt samen met de kwaliteit van de uitvoering van vve op de locaties.

4.3 Nabeschuiving

De monitor in de G37 is de tweede meting van de kwaliteit van vve in de grote steden. Vier jaar na inwerkingtreding van de Wet OKE is de kwaliteit van vve in de meeste grote steden verbeterd. Het gemeentelijke vve-beleid en de kwaliteit van vve op de locaties laten op belangrijke onderdelen verbetering zien en er zijn goede voorbeelden aangetroffen. Toch zijn er ook aspecten op gemeentelijk niveau waar nog veel verbetering mogelijk blijkt en die samenhangen met de kwaliteit van vve op de locaties, zoals het ouderbeleid, de kwaliteitszorg en de doorgaande lijn. Omdat er op deze verbeterpunten ook 'voorbeelden voor anderen' zijn aangetroffen, is de inspectie ervan overtuigd dat verbeteringen mogelijk zijn; gemeenten én locaties kunnen daarbij van elkaar leren. Ook schoolbesturen en houders van peuterspeelzalen en vve-kinderdagverblijven spelen een belangrijke rol in het realiseren van de gewenste kwaliteitsverbeteringen.

Het bereiken van (alle) doelgroeppeuters blijkt voor bijna alle gemeenten ingewikkeld. Door de mogelijkheid van een eigen gemeentelijke doelgroepdefinitie en de moeizame wijze van zicht krijgen op aanbod en gerealiseerd bereik, is het voor de inspectie lastig hierover uitspraken te doen.

Tijdens de bestandsopname bleek dat de kwaliteit van vve in de G37 op de meeste aspecten beter was dan in de middelgrote en kleine gemeenten. Uit deze monitor blijkt dat de G37 vooruitgang hebben geboekt sinds de bestandsopname. De vraag is hoe de middelgrote en kleine gemeenten zich hebben ontwikkeld. De inspectie is bij deze gemeenten overgeschakeld op het signaalgestuurd toezicht. In 2014/2015 doet zij onderzoek in 66 gemeenten waar mogelijke risico's zijn ten aanzien van de wettelijke eisen, zoals toeleiding en resultaten. De inspectie onderzoekt ook of de kwaliteit van vve van locaties mogelijk tekortschiet en rapporteert over de onderzoeksresultaten in het jaarlijkse Onderwijsverslag.

De inspectie zal de bevindingen en de ervaringen met de uitvoering van de monitor 2013/2014 in de G37 gebruiken als uitgangspunt voor de opzet en de uitvoering van de eindmonitor in 2015/2016.

Bijlage I - Overzicht gemeentelijke oordelen per G37

Gemeente	1a1. Doelgroepdefinitie	1a2. Bereik	1a3. Toeleiding	1a4. Ouders	1a5. Integraal vve-programma	1a6. Externe zorg	1a7. Interne kwaliteitszorg	1a8. Doorgaande lijn	1a9. Resultaten	1b. Gemeentelijke vve-coördinatie	1c. Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau	2a. GGD-rapport	2b. Aanvullend subsidiekader
Alkmaar	4	4	4	2	3	3	2	3	3	4	2	3	3
Almelo	3	2	3	2	2	2	2	3	1	3	2	3	3
Almere	4	3	4	3	2	3	2	3	2	3	3	3	3
Amersfoort	4	4	4	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3
Amsterdam	4	3	4	4	4	3	4	4	3	4	4	3	4
Apeldoorn	3	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Arnhem	3	3	3	4	4	3	3	4	3	4	4	3	3
Breda	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Delft	4	3	3	2	3	3	2	2	3	4	2	3	4
Den Haag	4	2	3	2	3	2	3	3	2	3	4	3	3
Deventer	4	3	4	3	3	3	3	3	4	4	4	3	3
Dordrecht	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Ede	3	3	3	2	3	3	2	3	2	3	2	3	3
Eindhoven	4	2	3	2	3	3	3	3	3	4	2	3	4
Emmen	4	1	3	2	2	2	2	3	1	2	2	1	4
Enschede	4	4	3	4	3	3	3	3	3	4	3	3	4
Groningen	4	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3
Haarlem	4	3	3	3	3	3	2	4	1	3	2	3	3
Haarlemmermeer	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3
Heerlen	4	3	3	3	4	3	3	4	3	4	2	3	3
Helmond	4	2	3	2	3	3	2	4	3	4	3	3	3
Hengelo	4	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Leeuwarden	3	3	4	2	3	3	2	3	1	4	2	2	4
Leiden	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	3
Lelystad	4	3	3	2	4	3	3	3	4	3	3	3	3

Gemeente	1a1. Doelgroepdefinitie	1a2. Bereik	1a3. Toeleiding	1a4. Ouders	1a5. Integraal vve-programma	1a6. Externe zorg	1a7. Interne kwaliteitszorg	1a8. Doorgaande lijn	1a9. Resultaten	1b. Gemeentelijke vve-coördinatie	1c. Systematische evaluatie en verbetering van vve op gemeentelijk niveau	2a. GGD-rapport	2b. Aanvullend subsidiekader
Maastricht	3	3	3	4	4	4	2	3	3	4	2	3	4
Nijmegen	4	3	3	4	4	4	3	3	3	4	3	3	3
Rotterdam	3	3	3	2	2	3	2	2	1	2	2	2	3
's-Hertogenbosch	4	3	3	3	3	4	4	4	3	4	3	3	3
Schiedam	4	4	3	2	4	3	2	3	3	4	4	3	4
Sittard-Geleen	4	3	4	3	4	4	2	3	3	3	3	3	3
Tilburg	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	4	3	3
Utrecht	4	3	4	2	3	4	4	3	3	4	4	1	3
Venlo	3	3	4	2	4	3	2	3	2	3	3	3	3
Zaanstad	4	3	3	2	3	3	2	3	1	4	2	3	3
Zoetermeer	4	3	3	2	4	3	2	3	3	4	4	3	3
Zwolle	4	3	3	2	4	2	2	3	4	2	3	3	3

Bijlage II - Overzicht correlaties

Tabel B1 Correlatie tussen het gemiddelde oordeel op gemeenteniveau en het gemiddelde oordeel per aspect op de vve-locaties

	Voor- en vroegscholen			Voorscholen			Vroegscholen		
	<i>r</i>	<i>p</i>	N	<i>r</i>	<i>p</i>	N	<i>r</i>	<i>p</i>	N
A. CONDITIES	.328**	.00	437	.468**	.00	244	.237**	.00	193
B. OUDERS	.444**	.00	437	.497**	.00	244	.366**	.00	193
C1. WERKEN MET EEN VVE-PROGRAMMA	.304**	.00	437	.245**	.00	244	.373**	.00	193
C2. PEDAGOGISCH HANDELEN	.269**	.00	437	.342**	.00	244	.166*	.02	193
C3. EDUCATIEF HANDELEN	.253**	.00	437	.252**	.00	244	.251**	.00	193
D1. ONTWIKKELING, BEGELEIDING EN ZORG	.297**	.00	436	.348**	.00	243	.204**	.00	193
D2. EXTERNE ZORG	.069	.15	436	.083	.20	243	.011	.88	193
E. KWALITEITSZORG	.294**	.00	436	.314**	.00	243	.252**	.00	193
F. DOORGAANDE LIJN	.310**	.00	434	.282**	.00	241	.341**	.00	193

***p*<.01

**p*<.05

Tabel B2 Correlatie tussen het oordeel op gemeenteniveau op indicator 1a4 'Ouders' en de oordelen op indicatoren B1 t/m B7 op de vve-locaties

	<i>r</i>	<i>p</i>	N
B. OUDERS			
B1. Gericht ouderbeleid	.268**	.000	436
B2. Ouders zijn vooraf adequaat geïnformeerd	.308**	.000	434
B3. Intake	.333**	.000	435
B4. Thuis stimulerende activiteiten doen	.220**	.000	437
B5. Participatie in vve-activiteiten in de voor-/ vroegschool	.155**	.001	437
B6. Informeren over de ontwikkeling van hun kind	.268**	.000	437
B7. Rekening houden met de thuistaal	.105	.057	328

***p*<.01

**p*<.05

Tabel B3 Correlatie tussen het oordeel op gemeenteniveau op indicator 1a7 'Interne kwaliteitszorg' en de oordelen op indicatoren E1 t/m E6 op de vve-locaties

	<i>r</i>	<i>p</i>	N
E. KWALITEITSZORG			
E1. Vve-coördinatie in de voor- c.q. vroegschool	.183**	.000	436
E2. Voor- /vroegschool evalueert vve-kwaliteit	.352**	.000	435
E3. Voor- /vroegschool evalueert opbrengsten kinderen	.143**	.000	433
E4. Planmatig werken aan verbetermaatregelen	.338**	.000	433
E5. Voor-/vroegschool borgt de kwaliteit van de educatie	.168**	.000	435
E6. Vve zit in de kwaliteitszorg van de basisschool	.161*	.012	244

***p*<.01

**p*<.05

Tabel B4 Correlatie tussen het oordeel op gemeenteniveau op indicator 1a8 'Doorgaande lijn' en de oordelen op indicatoren F1 t/m F7 op de vve-locaties

LIJN	r	p	N
F1. Vve-coördinatie tussen voor- en vroegschool	.131**	.007	428
F2. Voldoende doorstroom van voor- naar vroegschool	.322**	.000	323
F3. Warme overdracht	.403**	.000	433
F4. Afstemming aanbod voor- en vroegschool	.163**	.001	407
F5. Afstemming pedagogisch-educatief handelen	.295**	.000	408
F6. Afstemming in omgang met ouders	.029	0,557	408
F7. Afstemming interne begeleiding en zorg	.048	0,333	405

**p<.01

*p<.05

Colofon

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730 | 3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

2014 - 20 | gratis
ISBN: 978-90-8503-343-1

Een exemplaar van deze publicatie is te downloaden vanaf de website van de
Inspectie van het Onderwijs: www.onderwijsinspectie.nl.

© Inspectie van het Onderwijs | september 2014